QUÆSTIO V.

In qua conſideratur relatio ex parte ſubjecti, ſeu fundamenti.

58 QUia ut diximus q. præc. Relatio prædic. conſtituitur ex eſſe *ad*, & *in*, ideò medullitus conſideranda venit tam ex parte fundamenti, quam termini, primum præſtabimus q. præſenti, alterum q. ſeq. & quia relatio prædicam. accidens eſt, ideò fundamentum ejus etiam ſubjectum appellamus, quatenus ei ineſt per inherentiam, ſolet verò diſtingui duplex ſubjectum, ſeu fundamentum relationis, proximum, & remotum; proximum eſt illud, in quo immediatè eſt relatio, remotum, in quo eſt tantum mediatè, ſic v. g. relatio, æqualitatis proximè eſt in quantitate, remotè in ſubſtantia, relatio ſimilitudinis proximè eſt in quantitate, remotè in quantitate, & ſubſtantia; notat autem Doctor 5. Met. tex. 20. in fine, & q. 11. n. 7. ſolum fundamentum proximum abſolutè dici debere fundamentum, remotum verò dici debere ſubjectum relationis, non fundamentum, quod etiam ex aliis locis ſent. colligit P. Faber. 5. Met. diſp. 22. c. 2.

Præter hæc aſſignari etiam ſolet ratio fundandi relationem, & frequenter conditio aliqua, ſine qua non ſequeretur relatio ad fundamentum, quæ duo non ſunt confundenda, ut faciunt aliqui, cum ſint omninò diſtincta, ut Doctor declarat quol. 12. C. in relatione paternitatis, cujus ratio fundandi eſt potentia generativa Patris, conditio verò prævia eſt actio generativa ejuſdem, quæ ſtatim tranſit, & ideò non propriè cauſa, ſed tantum conditio prævia, ſine qua relatio non ſequeretur, appellari conſuevit, in hoc autem præſertim ratio fundandi proxima à fundamento proximo diſtinguitur (licèt multoties hæc duo confundi ſoleant, præcipuè quando fundamentum proximum confertur cum remoto, tunc enim dicitur ratio fundandi, ut albedo, quæ dicitur ratio fundandi ſimilitudinem inter Petrum, & Paulum) quod fundamentum proximum relationis non eſt ita *Quo*, quin etiam poſſit eſſe *Quod*, poteſt enim ſuſcipere denominationem relationis, quia & quantitas dicitur æqualis, & qualitas ſimilis, at ratio fundandi eſt ita *Quo*, ut nequeat eſſe *Quod* quamvis enim, & duas quantitates dicamus æquales, & duas albedines ſimiles, non tamen unitas, quæ eſt ratio proxima fundandi hujuſmodi relationes æquiparantiæ ex 5. Metaph. cap. 15. denominatur ſimilis, æqualis, nec potentia generativa Patris dicitur pater.

59 Quamvis autem relationes ejuſdem poſſint eſſe plura ſubjecto diverſarum rationum cum ſubordinatione declarata, quod unum ſit proximum, alterum remotum, ut declaratum eſt, tamen plura ejuſdem rationis, & æquè immediata omninò impoſſibile eſt, quia cum relatio, ſit verum accidens, & per ſe unum, unicum etiam ſubjectum in hoc ſenſu poſtulabit, Undè prorſus abiicienda eſt è Scholis opinio, quæ tribuitur Henric. quol. 9. q. 3. aſſerens relationem eſſe veluti intervallum quoddam inter duo extrema, itaut ſit una, ac eadem habitudo inter illa, & in ambobus inſidens, velut in proprio, & adæquato ſubjecto; id ſanè ut prorſus irrationabile damnat Doctor cit. 5. Met. q. 11. n. 7. & ſequitur Suar. diſp. 47. ſect. 6. n. 3. nam vel relatio, quæ intercedit inter illa abinvicem diſtantia, eſt etiam in medio, veluti corda, quæ nectit cornua arcus, vel non, ſed in extremis tantum; non primum, quia paternitas non recipitur in aere; neque ſecundum, quia idem numero accidens nequit eſſe naturaliter in duobus ſubjectis realiter diſtinctis, & loco diſſitis; relatio igitur eſt tantum in illo extremo, quod refertur ad aliud, & ſi illud aliud ad hoc referatur, dabitur in illo alio nova relatio, & ſic non erit una, & eadem relatio in duobus, ut in uno ſubjecto, ſed in uno, & ad aliud inquit Doct. cit. de hoc igitur uno ſubjecto, quod, & quale eſſe debeat, inveſtigabimus in præſenti quæſt. & quia in hoc variæ ſunt difficultates; duos inſtituimus articulos.

ARTICULUS I.

An ſubjectum relationis debeat eſſe ens reale, & finitum, itaquod nequeat eſſe infinitum.

60 GReg. 1. d. 28. q. 3. ſignificavit relationes prędic. etiam in non entibus fundari poſſe, & quidem apud omnes in confeſſo eſt privationem fundare relationem principii ad generationem; & pariter cauſa finalis dicitur fundare relationem cauſalitatis, ad effectum, cum adhuc ipſe finis non exiſtit, ut conſtat de ſanitate reſpectu deambulationis, & ſic in multis aliis; quæ anſam præbuerunt dubitandi, an relatio prædicam. neceſſariò petat ſubjectum reale, & exiſtens; Concedit etiam ibi Greg. relationes prædicam. in Deo ad creaturas, quæ eſt communis Nominalium opinio, quare conſequenter aſſerunt ſubjectum hujuſmodi relationum non eſſe neceſſariò finitum, & limitatum.

Dicendum tamen eſt, non eſſe idoneum relationis prædic. ſubjectum, niſi ens reale, ac finitum. Eſt communis in ſchola Realium, & neceſſariò ſequitur ex noſtris principiis, ſi enim relatio ſit accidens reale fundamento re vera ſuperadditum, ſequitur neceſſariò tale fundamentum eſſe entitatem realem, ac finitam, quia non ens nequit per modum ſubjecti ſuſtentare verum accidens, & ens infinitum, ſicut eſt Deus, eſt accidentis incapax, quia eſt ab omni potentialitate ſemotum, unde & Nominales ipſi ideò concedunt in Deo relationes reales ad creaturas, quia negant has ſuperaddere fundamento veram realitatem accidentis, ſed ſtatuunt ipſas in mera denominatione, & concomitantia rerum, ideò cum à nobis diſcrepent in principiis, etiam in concluſione diſſentiunt; & hac de cauſa Nominalium ſententia, licet repugnet communi modo loquendi Theologorum unanimiter negantium relationes prædic. in Deo ad creaturas, quoad rem damnari nequit, ut multi inconſultò faciunt, quia non ponendo relationem accidens realiter à fundamento diſtinctum nulla ſequitur mutatio, aut compoſitio in Deo ex eo, quod ponatur in tempore referri de novo ad creaturas ſub ratione creatoris, domini, &c. ſolùm ergo damnari poteſt quoad modum loquendi, qui ſanè inconſuetus eſt apud priſcos Theologos, nec graviori cenſura inuri debet Nominalium ſententia, ut notat Suar. ſect. 15. nu. 17. at probemus concluſionem noſtram quod utramque partem ſingillatim.

61 In primis, quod ſubjectum relationis prædicam. ens reale debeat eſſe, & poſitivum, ſatis conſtat ex modò dictis, & docet Scot. 4. d. 6. qu. 10. §. *ſed reſtant*, & probat Baſſol. 1. d. 30. art. 1. quia cum ſit accidens reale, & poſitivum, conſequenter nequit in non ente fundari, quia non ens non eſt aptum entis realis fulcimentum, tum quia ut conſtat ex dictis q. præc. art. 2. relatio ſuam entitatem realem habet à fundamento in genere efficientis cauſæ, ergo neceſſariò debet eſſe ens reale, quia nemo dat, quod non habet. Verum tamen eſt, quod ſi relatio realis ſumatur non in toto rigore, quæ ſcilicet habet illas tres conditiones, ex Scot; relatas in 1. q. ſed quatenus contradiſtinguitur à relatione rationis, quæ fit per actum collativum intellectus, ut Scot. loquitur quol. 13. P. & pro tanto realis non dicitur, quia non habet omnes illas conditiones, ſed una, vel altera ſibi deficit, poteſt relatio realis in hoc ſenſu fundari in non ente ad ens, & in hoc ſenſu dici poteſt privatio fundare relationem realem principii in ordine ad generationem, & admitti poteſt in eodem opin. Gregor. dicentis relationes reales etiam non entibus convenire, non quod hujuſmodi relationes ſint entia realia poſitiva, quia verum accidens, & reale non poteſt in non ente ſubjectari, ſed dicuntur reales eo ſenſu, quo tenebras, & cæcitatem negationes reales appellare ſolemus, quatenus dantur nullo cogitante intellectu, ſic enim nullo cogitante intellectu privatio ſuo modo concurrit ad generationem per modum principii, quo etiam ſenſu Doctor 1. d. 28. quæſt. 2. ad 2. ait, ingenium in Patre dicere relationem realem negativam; Difficultas autem mota de fine nulla eſt, quia ut dicimus in Phyſ. diſp. 7. quęſt. 8. art. 5. finis non eſt verè cauſa realis, & phyſica, ſed tantùm metaphorica, quia realiter non dat eſſe, ſed tantum movet agens, ut det illud, in ratione amati, & deſiderati, quare non fundat relationem veram, & realem.

Sed dices, Ariſt. 5. Met. cap. 15. inter relationem prędic. connumerare relationem calefactivi ad calefactibile, & ejus, quod fecit, ad id, quod factum eſt, & ejus, quod facturum eſt, ad id, quod faciendum eſt ergo, &c. Reſp. quòd ſicut res aliæ conſiderari poſſunt ſub duplici ſtatu, nempè exiſtentiæ, aut ſolis poſſibilitatis, ita etiam, & relationes ipſæ conſiderari poſſunt, vel ut actu exiſtentes, vel prout aliquando fuerint, vel futurę ſint, aut tanquam realiter poſſibiles, & in hoc ſecundo ſenſu eas conſideravit Ariſt. loc. cit. per relationem enim calefactivi ad calefactibile utique non intellexit aptitudinem calefaciendi v. g. in igne, quia hæc non eſt relatio prædicam. ſed tranſcendentalis, ſed eam intellexit, quæ poſtea facta approximatione calefactivi, & calefactibilis actu inſurgit, ubi prius ante approximationem habebat ſolum eſſe poſſibile; in præſenti verò eſt ſermo de relationibus prædicamentalibus non ſub ſtatu meræ poſſibilitatis, ſed pręſertim ſub ſtatu actualis exiſtentiæ.

62 Altera verò pars, quod relationis realis ſubjectum eſſe debeat ens finitum, & limitatum, docetur à Scoto 1. d. 30. q. 2. ubi cum communi Theologorum removet à Deo relationes reales ad creaturam, idque efficaciter probat §. *Ad 2. quæſt.* ex perfecta ſimplicitate, & ex perfecta neceſſitate Dei, quia enim Deus perfectè ſimplex eſt, nihil eſt in eo, quod non eſt ipſum ſecundum Aug. 11. de Civit. n. 10. ergo relatio realis nova in Deo ad creaturas nequit admitti in tempore, cum veram compoſitionem faciat cum eo, cui advenit, ut probat Doctor 2. d. 1. qu. 5. §. *Ad primum alterius opinionis*. Sed quod neque etiam ab æterno, prob. ex neceſſitate, perfecta enim ejus neceſſitas eſt ex ſe eſſe tale, quod non variabitur ejus eſſe, quacunque hypotheſi poſita, ſive poſſibili, impoſſibili, circa aliud à ſe, quia alia non ſunt neceſſaria, niſi ſecundariò, ergo nulla poteſt in eo admitti realitas, neque ab æterno, neque in tempore, quæ neceſſario coexigat aliud à ſe, tale enim neceſſariò coexigens aliud à Deo non eſſet illo coexacto non exiſtente, & per conſequens aliquid, quod perfectè eſſet idem Deo non eſſet, aliquo alio, quod non eſt neceſſarium ex ſe, non exiſtente, ſed relatio realis de neceſſitate coexigit ad ſuum eſſe terminum ejus, ergo in Deo ſalva ejus indemnitate conſtitui nequit relatio realis ad aliud à ſe. Neque ſatisfacit reſponſio, quæ tribuitur Gilbert. Porret. dari poſſe in Deo relationem realem ad creaturam, non utique illi inhærentem, ſed veluti aſſiſtentem. Nam ſi illa relatio eſt accidens, ut ſupponimus, alicui ſubjecto hærebit neceſſariò, niſi dicatur eſſe per ſe ſubſiſtens, quod eſt irrationabile prorſus, & accidenti directè repugnans. Reſtat ergo facta ſuppoſitione, quod relatio prædicamentalis ſit accidens fundamento ſuperadditum, ſolùm ens finitum, & limitatum eſſe ejus idoneum ſubjectum.

63 Sed obiic. Relat. ſecundi modi relativorum, quæ nempè fundantur

dantur in actione, & paſſione, ſunt reales, & mutuæ 5. Met. c. 15. ſed tales ſunt relationes Dei ad creaturam, inquantum eſt cauſa, & effectus illius, ergo, &c. Deinde ſicut forma eſt in aliquo ita denominat illud, ergo ſi non eſt aliqua relatio in Deo ad creaturam realiter, Deus non eſt realiter creator, non eſt realiter Dominus, non eſt realiter à creatura diſtinctus.

Reſp. ad 1. ſi teneamus relationes primi, & ſecundi modi in hoc tantum differre à tertio modo relativorum, quia in eis eſt mutuitas, non in iſtis, ut Doctor velle videtur loc. cit. 1. d. 30. §. *Reſp. ad 1. quæſt.* tunc neganda eſt minor, quia defectu iſtius mutuitatis omnes relationes creaturæ ad Deum, qualeſcunque ſint, ad tertium modum ſpectant, ubi univerſaliter collocantur relationes non mutuæ, & ſic innuit ibi Doctor, & iterum in eodem 1. d. 3. q. 5. & d. 35. q. un. & quol. 13. Si verò dicamus diverſitatem Dei à creatura in prædicatis propriis, & convenientiam in tranſcendentibus eſſe relationes primi modi, relationem in ratione cauſæ, & effectus eſſe ſecundi, neganda eſt univerſaliter major, quamvis enim relationes hujuſmodi in creaturis ſint mutuæ, non tamen in Deo, nec oportet relativa tertii modi in hoc præcisè differre ab aliis, quòd in illis omnes relationes ſint mutuæ, in iſto nunquam; per hoc enim ſufficienter diſtinguuntur, quod in tertio nunquam ſunt mutuæ, in aliis verò ſic, licèt non ſemper, ita reſp. Baſſ. 1. d. 30. q. 1. ar. 4. & ſequitur Suar. cit. ſect. 15. n. 27.

Ad aliud concedimus Deum non dici realiter creatorem, dominum, & à creatura diſtinctum intrinſecè, & ſubjectivè, ſed extrinſecè, & terminativè, quatenus terminat realiter creationem paſſivam in creatura exiſtentem, atque ita hæc propoſitio eſt vera, *Deus eſt realiter creator*, ut ly *raliter* determinat inhærentiam, ideſt, totam propoſitionem, non inhærens ideſt extremum propoſitionis: ſeu prædicatum, ita Doctor cit. in fine.

64 Sed contra hanc Doctoris reſolutionem, quæ communis eſt in Schola Realium, dices 1. quo pacto ſalvantur hæ denominationes relativæ in Deo ſine diſtinctis relationibus; poterunt etiam, ac debebunt ſalvari in rebus creatis ſine tanta entium multiplicitate, & mutatione, ut ait Averſa q. 25. ſect. 4. Secundò relationes oppoſitæ dant denominationes oppoſitas, ergo creatio paſſiva in creatura exiſtens nequit Deum denominare creatorem, ſicut filiatio nequit denominare Patrem. Tertiò Deus dicitur Creator quatenus ad creaturas refertur, ſed ad creaturas referri non poteſt per relationem, quæ eſt in creatura, ergo, &c. Tandem quando aliquid denominatur denominatione, quæ eſt in altero, accipit denominatione illius, ergo ſi Deus denominatur denominatione in creatura exiſtente, diceretur creatura, ita urgebat Scotum Thomas Angelicus apud Barg. 1. d. 30.

Reſp. ad 1. patere ex dictis qu. præc. denominatio enim relativa neceſſariò fieri debet, vel per realem ſuſceptionem relationis, vel per realem ejus terminationem ex Ariſt. 5. Met. cap. ad aliquid, dum aſſignat tres modos relativorum; cum igitur Deus non ſit ſubjectum capax relationis, ſalvari debent in eo denominationes relativæ per realem terminationem, & quia creaturæ ſunt capaces relationum, ſalvari debent in eis per realem ſuſceptionem, & cum utrumque extremum eſt relationis capax, in utroque debet admitti, quia non eſt major ratio, cur potius in uno reſultet, quàm in alio, ſicut ſunt relationes primi, & ſecundi modi, ita innuit Doct. cit. infra Q. Ad 2. reſp. relationes oppoſitas denominationes oppoſitas præbere ſubjectivè, & intrinſecè, at non inconvenit eamdem relationem unam denominationem præbere ſubjecto, cui inhæret, intrinſecè, & ſubjectivè, & oppoſitam termino extrinſecè, & terminativè, ut patet de viſione, quæ intrinſecè, & ſubjectivè denominat oculum videntem, & extrinſecè, & terminativè parietem viſum. Ad 3. Deus dicitur creator realiter, non quia ipſe ad creaturas realiter referatur, ſed quia creaturæ referuntur ad ipſum, ſicut ſcibile ex eo pręcisè dicitur relativum ſcientiæ, quia ſcientia refertur ad ipſum, qua ratione Doctor cit. ſub F. omnes relationes creaturæ ad Deum appellavit tertii modi, ſi tamen loquamur de denominatione formali, & intrinſeca Creatoris, utique dicitur creator, quia refertur ad creaturas, ſed talis relatio eſt rationis, in Deo à nobis excogitata. Ad 4. concluderet utique ſi uniformis eſſet denominatio, at in propoſito una eſt intrinſeca, & ſubjectiva, alia extrinſeca, & terminativa, & hanc Deus accipit à creatura, non illam; qui plura de hac re deſiderat, videat Doct. loc. cit. & Barg. & Mair. 1. d. 30. q. 1. & 2. ubi fusè hanc materiam tractant, & luculenter.

65 Quæres, an ſaltem poſſint admitti in Deo relationes tranſcendentales ad creaturas? & ratio dubitandi eſt, quam affert Doctor cit. q. 2. quia Deus ex natura rei ſecluſa intellectus operatione dicitur omnipotens, ac omniſciens, iſta enim ponuntur in Deo, ſicut attributa dicentia perfectionem ſimpliciter, & omne tale eſt ibi ex natura rei, ſed iſta dicunt reſpectum potentiæ, & ſcibilitatis ad creaturam poſſibilem, nam nequit Deus concipi omnipotens ſine creatura poſſibili, & implicantibus creaturis Deus non eſſet omnipotens, quia nihil poſſet producere, ergo reſpectus ſaltem tranſcendentales ad creaturas poterunt, ac debebunt in Deo admitti.

Mair. loc. cit. qu. 3. quem multi ſequuntur Recentiores, hujuſmodi reſpectus in Deo libenter admittit. Cæterum Doct. loc. cit. & ibid. Lichet. Baſſol. Barg. Vigerius, quia acriter Mair. inſequitur, & alii Scotiſtæ paſſim hos etiam reſpectus negant in Deo ad creaturas, & quidem ratio Doct. allata ex neceſſitate Dei deducta urget etiam de tranſcendentibus, quia creatura, etiam quod eſſe poſſibile, & ſcibile conſiderata, adhuc non eſt in eo gradu neceſſitatis neceſſaria, in quo eſt Deus, ſemper enim ejus neceſſitas erit participata, & ideò ponere creaturam non eſſe poſſibilem, non eſſet ita impoſſibile, ſicut aliquam realitatem in Deo non eſſe, quia adhuc in eſſe poſſibili non eſt ita neceſſaria, ut Deus, & tunc ex hac poſitione minus impoſſibili videretur ſequi impoſſibilius, non igitur ad creaturam etiam in tali ſtatu neceſſitatis conſideratam admitti debet in Deo relatio realis, quia Deus eſſet, etiamſi omnis creatura repugnaret, nam ſicut neceſſarium non pendet in ſuo eſſe à contingenti, ſeu (ne ſit lis de nomine dependentiæ) illud non coexigit ad ſuum eſſe; ita neque magis neceſſarium pendet in ſuo eſſe à minus neceſſariò, ſeu illud neceſſario coexigit, alioquin unum non eſſet magis neceſſarium alio, ſed eſſent in æquali gradu neceſſitatis, nam implicat in adjecto dicere unum ens neceſſarium coexigere aliud ad ſuum eſſe, & adhuc eſſe magis neceſſarium illo, quia ſi concedatur magis neceſſarium poſſe deficere deficiente minus neceſſario, & è contra, jam illa duo eſſent æqualis neceſſitatis, quia ita unum coexigeret aliud ad ſui eſſe, ſicut è contra; & hac ratione Scotica captivati Vaſq. diſp. 104. c. 6. Suar. diſp. 47. cit. ſect. 3. n. 6. & ſect. 15. n. 15. & 1. p. tract. 1. lib. 2. c. 26. n. 14. Hurt. diſp. 15. Met. ſect. 9. & alii negant relationes tranſcendentales in Deo ad creaturas.

66 Ad rationem dubitandi allatam Doct. cit. §. *Ad arg. 2. q.* remittit ſe ad inferius dicenda de omniſcientia, & omnipotentia Dei in ſequentibus diſtinctionibus 35. 36. & 43. ubi docet hujuſmodi perfectiones poſſe dupliciter ſpectari, uno modo fundamentaliter, & pro denominato, & ſic ſunt perfectiones abſolutæ Deum denominantes fundamentaliter omnipotentem, & omniſcientem, alio modo pro formali, & ſic ſuperaddunt reſpectum rationis, unde implicantibus creaturis adhuc Deus diceretur omnipotens ob perfectionem abſolutam, quam in ipſo omnipotentia importat, natam fundare reſpectum rationis ad creaturas, ſi poſſibiles forent; hoc oſtenditur evidenter, quia etiam de facto non ideò Chymæra dicitur impoſſibilis, quia Deus nequeat illam producere, & illi potentia deſit, ſed è contra potentia Dei non poteſt exire in actum circa chymeram, quia ipſi deeſt potentia paſſiva, ut producatur, ergo defectus potentiæ paſſivæ in creatura ad produci non infert in Deo defectum potentiæ activæ ad producere, alioquin verum eſſet dicere, chymæram eſſe non poſſe, non tantum quia ipſa ex ſe repugnet, ſed etiam quia Deus non poteſt illam producere, cum ergo impoſſibilitas ſemper teneatur ex parte rei; non ex parte Dei, fatendum eſt, quod ſi homo eſſet in ſe impoſſibilis, ac etiam quælibet alia creatura, adhuc Deus eſſet omnipotens quantum ad intrinſecam perfectionem, & virtutem productivam ejus, nam repugnantia hominis non oriretur ex Deo, ſed ex ipſo homine, ſicut nunc oritur ex chymæra; & hac ſolutione utuntur omnes relati Auctores.

Dices, omnipotentia in ſe eſt virtus activa, ergo in ſe eſt activa alicujus factibilis, quia non eſt activa ſui, ergo neceſſariò reſpicit tranſcendentaliter aliud à ſe. Conf. ita ſe habet potentia factiva ad factibile, ſicut viſiva ad viſibile, ergo ſicut hæc concipi nequit ſine objecto viſibili, ita nec illa ſine termino factibili. Reſp. quod omnipotentia in Deo, ut eſt perfectio ſimpliciter, eſt virtus activa alicujus factibilis, non quod formaliter conſtituatur in ſuo eſſe per ordinem tranſcendentalem ad illud, ſed ſolùm quia eſt perfectio abſoluta nata terminare dependentiam creaturararum poſſibilium ab ipſam, ac etiam ad illas, ut poſſibiles, fundare ordinem rationis, de quo vide Lichet. 1. d. 30. q. un. in ſol. ad argum. Greg. Ad confirm. non currit paritas, quia potentia viſiva in ſua entitate dependet ab objecto, & ideò dicit ordinem tranſcendentalem ad illud, id autem aſſeri nequit de pontentia factiva Dei, ſed tota ejus formalitas debet indemnis ſalvari ſine dependentia à creaturis, & ideò conſtitui debet in perfectione abſoluta nata fundare reſpectum rationis ad creaturas poſſibiles, vel earum realem dependentiam in tali ſtatu poſſibili terminare; quia ut ſæpius dictum eſt, quantum ad denominationes relativas non eſt ferendum idem judicium de Deo, & creaturis.

ARTICULUS II.

An ſubjecto Relationis eſſe debeat neceſſariò accidens, & hoc abſolutum, ita quod nequeat eſſe reſpectivum.

67 DIvus Thom. 4. contra gentes c. 14. negaſſe videtur ſubſtantiam eſſe poſſe proximum, & immediatum Relationis prædic. fundamentum, unde quidam Thomiſtæ ſolam verborum S. Doctoris ſuperficiem attendentes, hanc ſententiam, ut de ejus mente amplexati ſunt, quibus favere videtur Zerbius noſter 5. Met. qu. 18. ad 4. §. *Dicendum ſeriatim*. Oppoſitum tamen docet, vel potius ſupponit Doct. 5. Met. q. 12. & 2. d. 3. q. 1. & paſſim in ſua doctrina, & cum eo Scotiſtæ omnes, ac Neotherici, Suarez, Ruvius, Blanc. & Thomiſtæ melioris notæ Cajet. Ferrar. Soncin. Iavell. Maſius, Capreol. & alii, qui explicant D. Thom. loc. citat. locutum fuiſſe de Relationibus maiori ex parte, quæ fundantur in accidenti immediatè, nam poſſe quoque aliquas in ſubſtantia fundari expreſsè docet opuſc. 48. tract. 5. cap. 4. & eſt expreſſa Ariſtot. mens 5. Met. cap. 15. ubi ait, unitatem in ſubſtantia facere identitatem, ſicut in qualitate facit ſimilitudinem, & in quantitate æqualitatem, idque probat Mair. 1. d. 29. qu. 3. manifeſta ratione, quia irrationabile videtur, quod duæ albedines habeant inter ſe conformitatem, quæ ſit relatio prædicam. & dicitur ſimilitudo, & quod duæ ſubſtantiæ

ſtantiæ ejuſdem ſpeciei, v. gr. duo homines non habeant ſuam proportionatam conformitatem, quę dicatur identitas eſſentialis, ſicut enim in qualitatibus attenditur ſimilitudo, vel diſſimilitudo accidentalis, ita in ſubſtantiis attenditur ſimilitudo, & diſſimilitudo eſſentialis in natura, quæ dicitur identitas, & diverſitas, & ſunt relationes prædicam. quia deſtructo v. g. Brunello non amplius Petrus dicitur ab eo actualiter diverſus, ſed ſolùm potentialiter, ſicut albedo non dicitur amplius ſimilis alteri albedini jam deſtructæ. Rurſus dum ignis generat ignem, & homo hominem, generatio prius terminatur ad ignis ſubſtantiam, quàm ad ullum accidens, ergo in illo priori fundatur relatio effectus in ſubſtantia nullo medio accidente, & filiatio in homine ad patrem. Nec dicas, Paternitatem, & filiationem fundari in actione, & paſſione, quæ ſunt accidentia. Nam inferius cum Scot. quol. 12. C. & 4. d. 6. q. 10. I. & d. 14. q. 1. V. id eſſe falſum oſtendemus, quia illis tranſactis manent præfatæ ralationes, adeò quod immediatè fundari debent in ſubſtantia Patris, & Filii, aut ſaltem in potentia activa, & paſſiva, quæ utique realiter non diſtinguitur ab eorum ſubſtantia, ut accidens ſuperadditum, ut dicetur in lib. de Anima.

Dices, unitatem, & pluralitatem genericam, & ſpecificam in omnibus prædicam. reperiri, & ſic etiam relationes ſuper illas fundatę ſcilicet identitatem, & diverſitatem, ergo ſunt relationes tranſcendentales, non prædicam. Neg. conſ. quia relatio non dicitur tranſcendens ex eo præciſè, quia per omnia, vel plura prædicam. vagetur, ut dictum eſt q. 1. ſic enim inhærentia actualis eſſet relatio tranſcendens, ſed quia identificatur cum ſuo fundamento, igitur quia identitas, & diverſitas ſpecifica, vel generica realiter à ſuo fundamento diſtinguuntur, ideò cenſeri debent relationes prædicam. & licèt ſpecialiter fundari dicantur in ſubſtantia, tamen ſuo modo fundantur etiam in aliis prædicam. unde in quantitate, & qualitate fundantur ratione unitatis relationes duplicis generis, ambæ tamen ad primum modum relativorum ſpectantes, nam ratione unitatis in eſſentia fundant relationem identitatis, ac ratione unitatis in gradibus intenſionis qualitas fundat relationem ſimilitudinis, & ratione unitatis in partibus extenſionis quantitas fundat relationem æqualitatis, ex quo patet ſimilitudinem, & æqualitatem non fundari in qualitate, & quantitate ratione eſſentiæ, nam hac ratione duæ albedines dicuntur eædem, ſed ratione alicujus modi accidentalis. Videantur de hac re Mair. cit. & Ant. And. lib. ſex. princ. q. 9.

68 Major eſt difficultas circa aliam quæſiti partem, an una relatio ſuper aliam fundari poſſit. Negat D. Th. 1. p. q. 42. art. 1. ad 4. & q. 3. de potentia art. 3. ad 2. & cum ipſo Thomiſtæ omnes Cajet. & Canar. 1. p. loc. cit. Ferrar. 2. contra gentes, c. 12. & 13. Soncin. 5. Met. q. 29. Vaſq. diſp. 166. c. 4. Did. diſp. 14. Log. q. 3. Compl. diſp. cit. & alii paſſim. Affirmat Scot. 2. d. 1. q. 5. H, & iterum §. *Ad quæſt.* ubi ſe citat in 1. d. 19. q. 1. §. *Hic primò videndum*, & 4. d. 6. qu. 10. E. & quol. 6. §. *de tertio*, & alibi frequenter, & cum ipſo Scotiſtæ omnes Mair. & Ant. And. jam cit. Lichet. in 2. loc. cit. Tatar. & Jo. de Mag. in Log. Zerb. 5. Met. q. 18. in fine; Fab. ib. diſp. 24. Durand. 1. d. 7. q. 2. Suar. diſp. 47. ſect. 11. n. 11. & alii. Aliqui verò has opiniones quaſi conciliare volentes, inquiunt, relationem poſſe conſiderari dupliciter, primò formaliter, & eſſentialiter, quo pacto eſt ratio referendi unum extremum ad alterum ſibi oppoſitum; ut v. g. paternitas eſt ratio referendi patrem ad filiũ, & ſic negant relationem eſſe poſſe fundamentum relationis, quia ut ſic eſt ratio referendi, non id, quod refertur; ſecundò materialiter, & accidentaliter, quatenus ſcilicet una relatio convenit cum alia ejuſdem rationis, ut paternitas comparata cum alia paternitate, ad quam fundat relationem ſimilitudinis, vel identitatis, ſic enim non eſt ratio referendi, ſed id, quod refertur, & in hoc inquiunt relationem cum abſoluto convenire, & accidere relationi, ut relatio eſt, quia ut talis non refertur, ſed refert, dicunt igitur D. Th. negare relationem primo modo conſideratam poſſe aliam relationem fundare, non autem ſecundo modo, in quo tantùm ſenſu affirmavit Scot. ita videtur ſentire Fland. 5. Met. q. 16. Ruvins in Log. c. 7. q. 11. Blanc. diſput. 11. ſect. 8. Sed ſanè hæc conciliatio frivola eſt, quia quæſtio non eſt de relatione in primo ſenſu, ſed in ſecundo, & in eo negat S. Th. poſſe aliam fundare relationem, ut ex ejus rationibus conſtabit, & Scotus affirmat, quare præfati Auctores ita ſentiendo ſtant à ſententia Scoti, nam ad amuſſim in eo ſenſu, quo ipſi declarant, intelligit Doctor poſſe unam relationem eſſe alterius fundamentum.

69 Dicendum itaque cum ſecunda ſententia unam relationem poſſe ſuper aliam fundari. Ita Scotus loc. cit. cum Scotiſtis, quos teſtatur Averſa q. 15. Phyſ. ſect. 4. magis conſequenter loqui. poſtquam ſemel conceſſerunt relationes reales diſtinctas à rebus quàm ipſi Thomiſtæ; probat Doctor auctorit. Euclid. 5. lib. Geometriæ, ubi definit proportionalitatem eſſe duarum proportionum ſimilitudinem, ſed proportio, & proportionalitas ſunt relationes; ergo &c. Probant deinde Mair. & Ant. And. cit. ratione evidentiſſima, qua Suarez, & alii moti ſunt ad nobiſcum ſentiendum, quia relationes etiam denominationes relativas ſuſcipiunt veras, ac reales, non minus, quam entia abſoluta, duæ enim paternitates dicuntur inter ſe ſimiles, ſicut duæ albedines, ſimilitudo eſt entitas diverſa à filiatione, ac paternitate, & quod magis refert, eſt, quod hujuſmodi denominationes ſunt præfatis relationibus accidentales, ſtante enim paternitate, v. g. Petri, incipit de novo eſſe ſimilis, ſi alia paternitas de novo ponatur, & deſinit eſſe ſimilis, eadem deſtructa; incipit eſſe diverſa ab albedine, ſi hæc de novo producatur, deſinit eſſe diverſa, ſi deſtruatur albedo, ergo hujuſmodi denominationes fient per relationes verè, & realiter ſuperadditas, quia hoc fuit ſuperius unum ex præcipuis fundamentis ad diſtinguendum relationes à rebus abſolutis.

Reſp. Thomiſtæ neg. paritatem, quia duæ paternitates ſunt inter ſi ſimiles fundamentaliter tantum, & negativè, quatenus non ſunt diverſæ ſpeciei, at duæ albedines ſunt ſimiles poſitivè per relationem ſuperadditam. Hæc utique eſſet optima reſponſio, ſi aſſignaretur ratio, cur potius duæ albedines habeant inter ſe conformitatem poſitivam, non autem duæ paternitates, ſed hic labor, hoc opus eſt, ſi autem hæc major ratio non aſſignetur, aut etiam in abſolutis negandæ erunt relationes cum Nominalibus, aut etiam in ipſis quoque relationibus alias quoque fundari poſſe fatendum erit cum Scotiſtis. Dicunt igitur aliqui paternitates non poſſe fundare relationem ſimilitudinis adinvicem, bene tamen albedines, quia relatio eſt minime, ac debiliſſimæ entitatis, unde non poterit eſſe cauſa, nec materialis, nec effectiva alterius formæ, & effectus.

70 Frivola tamen reſponſio, nam quantum ſpectat ad munus ſuſtentandi, negant multi fundamentum eſſe ſemper majoris entitatis re fundata, nam materia prima eſt imperfectior ipſa forma ſubſtantiali, quam tamen ſuſtentat; & quanto etiam id concederetur, inquit Zerb. cit. licèt relatio ſit diminutę entitatis reſpectu accidentium abſolutorum, tamen intra ſeriem relationum poterit una eſſe perfectior alia, & conſequenter idoneum ejus fundamentum. Tum quia relatio fundanda non eſt tanti ponderis, ut ad eam ſuſtentandam alia relatio non ſufficiat, imò cum ſit debilioris entitatis, quàm relatio fundans, non multum eam gravabit, & quando nimis gravaret, cum prima relatio ſupponatur fundata in abſoluto, non eſt ruinę timendum, nam ſuſtentabit in virtute abſoluti, cui tandem tota relationum ſtrues innititur. Quantum verò ſpectat ad munus efficiendi, cum relationum efficientia ſit per modum ſimplicis reſultantiæ, & dimanationis, ut ſupra dictum eſt, non eſt neceſſaria maxima entitas, & virtus ad illam, & ſi poteſt una relatio aliam cauſare in genere materialis cauſæ ipſa ſuſtentando, ut probatum eſt, poterit etiam in genere efficientis præfato modo; nec talis efficientia videtur repugnare relationi fundanti, præſertim ſi ponamus eam in ordine relationis eſſe perfectiorem fundata. Tandem hæc reſponſio non evadit difficultatem principalem, quomodo in relationibus ſalventur denominationes relativæ ſine aliis relationibus, quę ponuntur in aliis rebus.

Alii proinde aliam aſſignant diſparitatem, quod relatio eſt modus rei, at modus non habet modum in eo genere, quo modificat, unde actionis non eſt actio, neque figurę figura, cum igitur relatio, ſit, qua alia referuntur, non per aliam relationem, ſed ſeipſa refertur, & ſic paternitas ſeipſa dicitur ſimilis alteri paternitati, ſimilitudo ſeipſa eſt diverſa à paternitate, ita Sonc. Cajet. Ferrar. Fonſec. Vaſq. & alii ex D. Th. 1. p. q. 42. cit. & ratio hujus eſt illa univerſalis regula, quod in quocunque genere *id, quo aliquid eſt tale, ſeipſo, & non per aliquid aliud eſt tale*, quam etiam nos recepimus ſupra qu. 2. ar. 2, in ſol. ad 4. inconveniens.

71 Hæc etiam ſolutio facile reiicitur, quia licèt modi non detur modus in eodem genere, quo ipſe modificat, datur tamen in diverſo, ut v. g. licèt unio non indigeat alio unionis modo, quo ipſa uniat, vel uniatur, indiget tamen actione à ſe diſtincta, qua producatur, quia unio non eſt ratio agendi; idem de ubi, de figura, & aliis modis oſtendi poteſt, & ratio hujus eſt, quia quod eſt *Quo* in uno genere, poteſt eſſe *Quod* in alio, ut conſtat de cognitione v. g. lapidis, cum enim ipſa ſit *Quo* repræſentatur lapis, non eget alia cognitione, ut ipſum repræſentet, tamen ut ipſa repræſentetur, indiget alia cognitione, quia ſic evadit *Quod*, Sic igitur in propoſito, licèt relatio ſeipſa referatur ad ſuum terminum oppoſitum, ut paternitas ad filium, neque ad hoc alia indigeat relatione ſuperaddita, quia reſpectu illius eſt *Quo*, ad diſparatum tamen ſeipſa non refertur v. g. ad aliam paternitatem in ratione ſimilis, vel ad aliquod abſolutum in ratione diſſimilis, ſed indiget nova relatione ſimilitudinis, & diverſitatis, & hujus ratio eſt, quia paternitas reſpectu filii utique habet rationem relationis, non tamen reſpectu albi, vel alterius paternitatis, ſed habet rationem entis diſparati; & ideò in ordine ad illa benè fundare poteſt rolationem ſimilitudinis, vel diverſitatis abſque quod relationis dicatur eſſe relatio, ſicut de cognitione lapidis dicebamus, quod alia reflexa cognitione cognoſci poteſt abſque quòd cognitionis dicatur eſſe cognitio, quia tunc non habet rationem cognitionis, ſed objecti; unde ex hoc potius noſtrum poteſt confirmari argumentum, quia ſicut modus indiget alio modo in diverſo genere ad habendum nempe effectum formalem diverſum ab eo, quem ipſe præbet, ſic paternitas, ut dicatur ſimilis alteri paternitati, indiget nova relatione ſimilitudinis, quia eſſe ſimile eſt effectus valde diverſus ab illo, quem ipſa præbet; Illa verò regula *id, quo aliquid eſt tale, &c.* intelligenda eſt formaliter, ideſt in ordine ad illud, reſpectu cujus habet rationem *Quo*, non autem reſpectu alterius, reſpectu cujus poteſt habere rationem *Quod*, ut conſtat ex allatis exemplis.

72 In oppoſ. obiic. 1. tenuiſſimam entitatem relationis, quæ proinde inepta eſt ad aliam ſuſtentandam. 2. quia tria tantùm fundamenta relationum poſuit Ariſt. 5. Met. c. 15. unitatem ſubſtantiæ, quantitatis, & qualitatis pro primo genere, actionem, & paſſionem pro ſecundo, & menſuram pro tertio, ſed relatio nihil horum eſt ut conſtat. Tertiò quia in divinis darentur aliæ relationes reales præter quatuor, nam relationes illę habent inter ſe diſtinctionem, & oppoſitionem, quæ eſſent aliæ relationes ſuper ipſas fundatæ. Quartò actio non fit per aliam actionem 5. Phyſ. 10. ergo nec relatio refertur per aliam relationem. Nec valet allata reſponſio modi poſſe eſſe modum in diverſo genere modificandi. Quia hic ſemper ſiſtimus in eodem genere, ſcilicet, referendi, ſicut ergo actionis non eſt actio, quia in genere agendi ipſamet eſt ratio agendi, ſic nec relationis eſt relatio, quia à toto genere ipſa eſt relatio referẽdi. Quintò tandem daretur proceſſus in infinitum in relationibus realibus, ſi enim paternitas fundat relationem ſimilitudinis ad aliam paternitatem, & è contra, hæc utique ſimilitudo rurſus fundabit ſimilitudinem ad aliam, & è contra, quæ ſimilitudines erunt etiam inter ſe ſimiles.

73 Nec valet reſponſio Scoti in 2. loc. cit. non dari proceſſum in infinitum, ſed dari ſtatum in ſecundis relationibus, quæ ſeipſis referuntur, undè dum duæ paternitates dicuntur ſimiles; utiq; tales dicuntur per ſimilitudinem ſingulis additam, ſed quando poſteà iſtæ duæ ſimilitudines inter ſe dicuntur ſimiles, hoc non fit aliis relationibus ſuperadditis, ſed ſeipſis, ratio eſt, quia implicat unam ſine altera conſervari, cùm ſint ſimul natura, eſt autem regula generalis à nobis ex Scoto in ſuperioribus tradita, quod quando fundamentum nequit eſſe ſine termino, ad quod refertur, relatio, qua refertur, non eſt ab ipſo realiter diſtincta. Non valet, quia optime urget Ocham, quamvis identitas Sortis ad Platonem non poſſit eſſe ſine identitate correſpondente Platonis ad Sortem, atque ideò in his poſsit reſponſio Scoti habere locum, tamen identitas Sortis ad Platonem poteſt eſse ſine identitate Joannis ad Paulum; vel ſtando in exemplo de paternitatibus, licèt ſimilitudo unius ad aliam nequeat eſſe ſine ſimilitudine alterius ſibi correſpondente, tamen ſimilitudo duarum poteſt eſse ſine ſimilitudine reperta inter alias duas, & ſic in his reſponſio Scoti non valet.

74 Ad 1. ſatis patet ex dictis. Ad 2. ex Scot. 4. d. 6. quæſt. 10. ſub D. quod unitas, & pluralitas generica, & ſpecifica, ſuper quas fundantur relationes primi modi, reperiuntur in omnibus prædicamentis ſervata proportione, & analogia ad ipſum genus ſubſtantiæ, atque ideò etiam in prædicamento relationis reperiri poteſt ſufficiens fundamentum relationum primi modi, quia una relatio cum altera comparata vel eſt ejuſdem, vel diverſe rationis ab illa, & Ariſtot. loc. citat. per unitatem ſubſtantiæ intelligit unitatem eſsentiæ, quæ etiam in accidentibus reperitur. Ad 3. Faber. loc. c. concedit relationes oppoſitionis, & diſtinctionis in divinis eſse relationes diſtinctas à relationibus originis fundatas in illis; Sed potius neganda eſt conſeq. quia per regulam Scoti citat. 2. d. 1. quæſt. 5. infra N. ordo oppoſitionis relativæ unius relationis cum alia, & diſtinctionis ab illa, non debet eſse alia relatio realiter diſtincta, quia implicat unam ſine altera conſervari, cum ſint ſimul natura, undè Suar. cit. hanc Scoti doctrinam ſecutus, inquit, aliquos reſpectus eſse intimè incluſos in ipſis relationibus, ut qui ſunt ad proprios terminos, & relationes oppoſitas, quam doctrinam immeritò Faber non recipit, cum ſit expreſsè Scoti, aliquos verò eſse accidentarios, cujuſmodi ſunt, qui reſpiciunt alios terminos, qui per accidens ſe habent ad tales relationes, ut v. g. in paternitate ex eo, quod eſt ratio referendi patrem ad filium; includitur intrinſecè, & inſeparabiliter oppoſitio cum filiatione, atque adeò diſtinctio, at vero reſpectus ſimilitudinis unius paternitatis ad aliam non includitur intrinſecè in ipſa paternitate, ſed accidentaliter, quia una paternitas eſt terminus per accidens alterius, & una poteſt eſse ſine quocumque reſpectu ad aliam ut v. gr. ſi illa alia deſtrueretur, Ad 4. ſicut actio creaturę dicitur fieri per actionem Dei, quia reſpectu Dei non habet rationem actionis, ſed effectus, quia non eſt Deo ratio agendi, ſed creaturę, ſic relatio, licèt reſpectu termini ſui non dicatur referri, ſed referre reſpectu tamen termini extranei, ac diſparati poteſt dici referri, quia reſpectu illius non habet rationem relationis, ſed entis cujuſdem diſparati, undè concedimus relationem, ut ſic formaliter conſideratam, non fundare aliam relationem, quia ut ſic conſideratur in ordine ad proprium terminum, ut conſtat ex dictis.

75 Ad 5. concedunt aliqui progreſſum in infinitum. Sed licet Doct. loc. cit. ipſum admittat in relationibus rationis negat tamen omninò in realibus pręſertim 4. d. 6. q. 10. E. in quibus eſt evitandus, quantum fieri poteſt, preſertim per ſe ordinatis, ut docet Ariſt. 2. Met. inter relationem verò, & fundamentum datur per ſe ordo, quare concludit Doctor, quod ſicut in accidentibus datur unum ſic ultimum, ut alterius ſubjectum eſſe nequeat ita in relationibus, ideò alii negant progreſſum in infinitum, ſed variant in aſſignanda ratione; quidam negant proceſſum in infinitum, quia tandem devenitur ad abſolutum, quod eſt ultimatum ſubjectum omnium relationum. Sed iſti non capiunt argumentum, quod probare contendit proceſſum in infinitum aſcendendo reſpectu relationum, quia numquam daretur ultima fundata. Alii proindè negant hunc proceſſum, quia cum effectus procedens à cauſa eò ſit imperfectior, & impotentior ad producendum, quò magis recedit à ſua cauſa, ut patet ex calore producto ab igne uniformiter difformiter, nam devenitur ad calorem, qui non poſſit alium producere, fit ut relatio, quò magis recedit à primo fundamento, eò ſit imperfectior, atq; adeo deveniatur ad relationem quæ non habeat vim fundandi aliam, & hanc cenſet Amic. q. 6. dub. 3. art. 2. eſſe tutiorem ſolutionem, quæ dari poſſit. Cœterum neque iſta ſatisfacit, tum quia quando ſalvabunt iſti denominationes relativas in illis relationibus ultimis, quæ alias non fundant, ſalvari etiam debebunt in cæteris relationibus abſque additione aliarum, imò, & in ipſis abſolutis abſque ullis prorſus relationibus; tum quia hęc ſolutio nititur illi falſæ doctrinæ de tenuitate relationis, quod aliam ſuſtentare nequeat ſupra refutatæ.

76 Itaque reſp. ſolutione Scoti inter arguendum data, pro qua vide ſupra q. 3. ar. 2. in ſol. ad 4. abſurdum. Ad impugnationem ibi factã negamus etiam progreſſum in infinitum, dabitur enim ſtatus in ea relatione, cum qua cæteræ, quæ conciperentur conſurgere, conveniunt in ratione fundandi, & in ratione referendi, v. g. duę paternitates fundant relationem ſimilitudinis inter ſe, ſi hæc ſimilitudo conferatur cum altera, quæ reperitur inter alias duas paternitates, ut eſt caſus argumeno poſitus, ſeipſa dicetur ſimilis illi, & non alia ſuperaddita, quia ſi ulterius pergas, eandem ſemper reperies rationem fundandi ſcilicet convenientia, & eandem ſemper rationem referendi, & terminandi ſcilicet ut ſimile; & pariter reſpondendum eſt, ſi argumentum fieret ad multiplicandas relationes diſſimilitudinis, ſeu diverſitatis eodem modo arguendo; Rationem hujus afferunt Ant. And. & Mair. cit. quia cum in unaquaque denominatione deveniendum ſit ad aliquid, quod in illo ordine denominandi eſt ita *Quo*, ut nequeat eſſe *Quod*, ut albedo nequit eſſe alba; quantitas quanta, & ſic de aliis, ſic in propoſito ſiſtendum ſemper eſt in illis relationibus, quæ dicuntur ad aliud per denominationem ejuſdem rationis cum illa, quam intrinſecè ſecum afferunt, ut dum ſimilitudo dicitur ſimilis, diverſitas diverſa, ad ſuſcipiendas enim has denominationes non indigent relatione realiter diſtincta, ſed ad ſummum formaliter, qua ſolutione etiam utitur Suarez loc. cit. & eſt doctrina Scoti 5. Met. q. 12. §. *Ad argumenta*, dum loquitur de identitate.

Sed contra hanc ſolutionem urget Averſa cit. quia relatio ad ſummum poterit per ſeipſam dici ad eundem ſuum terminum, non autem ad alium terminum diſparatum, ſed ad hunc indigebit alia relatione, ut ſimilitudo unius paternitatis cum alia poterit utique ſeipſa dici ſimilis ſimilitudini fundatæ in alia paternitate, quia eſt ſimilitudo illi correlativè oppoſita, at ſimilis alteri ſimilitudini in alio termino diſparato fundatæ dici non poterit, niſi per novam ſimilitudinem præſertim per Scotum, qui relationes multiplicat ad multiplicitatem terminorum. Tum quia ſemper urget ratio fundamentalis diſtinguendi relationes à fundamento, ſimilitudo enim duarum paternitatum dicitur ſimilis ſimilitudini aliarum duarum, quibus deſtructis non amplius dicitur ſimilis, ergo non ſeipſa, ſed per relationem ſimilitudinis ſuperadditam anteà dicebatur ſimilis. Tum tandem, quia poterit ſaltim hìc relationum proceſſus in infinitum trahi per denominationem ſemper diverſæ rationis ab illa relatione, cui tribuitur, ut paternitas eſt ſimilis alteri paternitati, hæc ſimilitudo eſt diſſimilis aliis rebus, hæc diſſimilitudo eſt ſimilis alteri diſſimilitudini, & ſic deinceps tranſeundo de una in aliam denominationem.

77 Reſp. aſſumptum eſſe verum; quando relatio dicitur ad alium terminum per denominationem diverſæ rationis, quia ſic habet rationem *Quod*, at ſiſtendo in eodem genere denominandi, ſeipſa refertur ad quemcumque terminum, quia in illo genere ſemper eſt ratio formalis referendi, & eſt ita *Quo*, ut nequeat eſſe *Quod*, cum autem Scot. doceat in 3. d. 8. relationes multiplicari ad multiplicationem terminorum, intelligit, quod relationes ejuſdem rationis, & denominationis multiplicentur in eodem fundamento, præſertim abſoluto, ita quod omnes immediatè fundentur in illo, & non una ſuper aliam, ut infra q. 6. art. 2. ad 3. confir. 4. arg. prin. Ad 2. valet illa ratio ad diſtinguendas relationes à fundamentis in aliis rebus, quia fundamenta illa ſunt ita *Quod*, ut indigeãt *Quo* ad ſuſcipiendas denominationes relativas, non autem valet formis relativis in ordine ad formales denominationes, quas ſecum afferunt intrinſecè, quia in illo genere denominandi ſunt ita *Quo*, ut nequeant eſſe *Quod*, quare ad hæc, & ſimilia argumenta negandum eſt ſimilitudinem abſolutè, & in recto poſse dici ſimilẽ, & diverſitatem diverſam, ſicut unio non poteſt ab alia unione denominari, nec præſentia ab alia præſentia quæ doctrina paſſim etiam ab adverſariis docetur. Ad 3. difficilior eſt reſponſio, quia proceſſus in infinitum trahitur per denominationes ſemper diverſæ rationis ab illa relatione cui tribuitur, poſset tamen dici ſimilitudinem, quæ denominat paternitatem ſimilem, ſufficere etiam ad denominandam ſimilem diſſimilitudinem in ipſa fundatam; Prævidit hanc reſponſionem Averſa, ideò conatur eam præcludere, quia relatio eſt modus, nec habet denominare, ſeu referre, niſi ſuum ſubjectum, cui ineſt; tum quia dum ſimilitudo dicebatur diſſimilis, & poſtea diſſimilitudo ſimilis, non poteſt denominari ſimilis per eandem illam ſimilitudinem, in illa enim tamquam in ſubjecto fundabatur, res autem debet referri, & denominari per relationem ſibi inhærentem. Hęc tamen ratio parum urget, quia non ſolùm forma in ſubjectum, ſed etiam ſubjectum in formam denominationem derivare poteſt, nam non ſolum quantitatem dicimus albam, ſed etiam albedinem quantam, ut fusè oſtendimus diſp. 3. Phyſ. q. 3. art. 2. ſicut ergo quantitas, quæ mediat inter ſubſtantiam, & qualitatem, utramque denominat quantam, ſic in propoſito relatio ſimilitudinis, quæ in coordinatione illarum relationum, veluti mediat inter paternitatem, in qua fundatur, & diſſimilitudinem, quam fundat, ſufficiens eſt ad utranque denominandam ſimilem, unamquamque tamen in ſuo ordine nimirum paternitatem alteri paternitati, & diſſimilitudinem alteri diſſimilitudini.

78 Solùm contra hoc obiici poſſe, quod cum hæc extrema ſint non ſolùm numero: ſed etiam ſpecie diverſa, nempè duę paternitates, & duæ diſſimilitudines, non videntur per eandem ſpecie relationem referri poſſe, ſed per aliam, & aliam; eſto in gradu generico ſimilis poſſint convenire. Sed hujus ſolutio dubii pendet ex infra dicendis de ſpecificatione relationum ab extremis q. 10. art. 1. in fine, ubi oſtendemus, ſatis probabile eſſe omnes ſimilitudines, inter quæ-

quęcumque extrema reperiantur eſſe inter ſe ejuſdem rationis, qua admiſsa doctrina ibi probanda, abſurdum non erit eandem numero ſimilitudinem referre paternitatem, in qua fundantur, ad aliam, & etiam diſſimilitudinem, quæ fundatur in ipſa, ad aliam pariter diſſimilitudinem, quia enim ſimul, & ſemel aſſicit paternitatem, & diſſimilitudinem modo prædeclarato, idcircò quamvis formaliter ſit una relatio, tamen virtualiter eſt duplex, & refert ad duos terminos; hæc reſponſio videbitur fortè cuipiam voluntaria, ſed cogitet iſte quid melius, nos enim ingenuè fatemur aliam uſque modo nos non videre viam evadendi; & libentius præfatæ reſponſioni volimus acquieſcere, quàm proceſsum in infinitum admittere. Caveat tamen à Camer. qui qu. 9. logic. ad evitandam hanc difficultatem, negat diſtinctionem, diverſitatem, diſſimilitudinem, & alia hujuſmodi dicere relationes reales aſſerens eſse tantùm negationes relationum oppoſitarum, quod conſtat ex dictis eſſe falſum.

QUÆSTIO VI.

In qua conſideratur relatio ex parte termini,

DEclarata natura relationis ex parte fundamenti, nunc venit conſideranda ex parte termini, & quia etiam ex hac parte plures emergunt de relatione difficultates, ideò hæc quæſtio in plures diſtribuitur articulos.

ARTICULUS PRIMUS.

An relatio realis neceſſariò petat terminum realem, & actu exiſtentem,

79 RElationem realem neceſsariò petere terminum, in quem tendant, ſatis conſtat ex dict. q. 3. etiamſi circa illam nullam exerceat cauſalitatem phyſicam, & realem, ut dictum eſt qu. 2. art. 2. in ſol. 2. abſurdum, quia ut docet Lich. quol. 12. in reſponſione ad inſtantias contra 3. dictum, licèt terminus non requiratur ad relationem, velut cauſa totalis, vel partialis ejus, cum non cauſetur ab illo, requiritur tamen propter formale eſſe relationis, quia relatio formaliter eſt habitudo ad aliud, itaquod ſi nihil eſset ad quod relatio terminaretur, relatio nullo modo eſſet, itaut terminativè cauſat, tamquam conditio neceſsaria, quæ cauſalitas reductivè pertinet ad cauſalitatem formalem extrinſecam, & iſte concurſus in genere cauſæ terminantis eſt ita neceſsarius, ut frequenter advertit Barg. ex Doct. 3. d. 15. qu. un. in ſol. princ. ut nec etiam à Deo ſuppleri queat, ut patet de actu intellectus, & voluntatis in ordine ad objecta, poteſt enim utique Deus ſupplere vices objecti in genere efficientis cauſæ, non tamen terminantis; ſicut ergo nequit à Deo conſervari relatio ſine fundamento, ita nec ſine termino, quantumcumque in abſtracto conſideretur; Non igitur quęſtio præſens quærit, num relatio poſſit per aliquam potentiam ſine termino conſervari, quia cùm eſſentialiter dependet ab illo modo ſuperius explicato, hìc neceſsariò ſupponitur ad relationem termini exigentia, ſed ſolùm quæritur, qualis eſſe debeat, ideſt num ſemper realis, & poſitivus, & in quo ſtatu eum requirat, num ſcilicet ſemper in ſtatu actualis exiſtentiæ.

80 Et quidem non eſt quęſtio de relatione tranſcendentali, omnes ſiquidem concedere videntur cum Mair. 1. d. 29. q. 6. hos reſpectus quos ibi fundamentales appellat, ad terminum non realem, neque actu exiſtentem terminari poſse, & patet manifeſtis exemplis, potẽtia enim reſpicit actum etiam ut poſſibilem, & non actu exiſtentem, ſcientia habet ordinem ad ſcibile non neceſſariò exiſtens, imò, & ad ens quod exiſtere nequit, ut ſunt negationes, & entia rationis, ſaltim, ut ad objecta terminativa, ut latè oſtendit Ovied. controv. 10. Met. pun. 2. & ita univerſaliter eſt de reſpectibus aptitudinalibus, quę tendunt ad ſuos terminos, non ut exiſtentes, ſed ut poſſibiles, & ſub tali ſtatu poſsibilitatis ſufficientes ſunt, ut tales reſpectus conſurgant in fundamentis. Et ſanè minus rectè ajunt aliqui, quibus conſentit Faber 5. Met. diſp. 22. & ex profeſſo docuit Baſsol. 3. diſt. 8. q. 1. ar. 1. præfatos reſpectus eſse rationis, non autem reales, niſi quando termini actu ponuntur, ut potentiam, non dicere reſpectum realem ad actum, niſi quando ponitur in eſse, hac ratione convicti, quia relatio dicit eſſe *ad aliud*, ut ad terminum, at non ens, vel ens tantum in potentia nequit dici *ad aliud*. Non rectè ſpeculantur Auctores iſti, quia indè ſequeretur nullam paſsionem eſse realem, ſiquidem omnes ferè conſiſtunt in reſpectibus aptitudinalibus ad actus eis conſentaneos, aut ſaltem tales reſpectus neceſsariò includunt, item potentiam materiæ non eſse realem, ut reſpicit formas poſsibiles in ea recipi, & alia ſimilia abſurda, licèt illi hæc omnia concedant; neque eorum ratio convincit, quia ly *aliud* ex vi ſuæ ſignificationis non dicit diverſitatem exiſtentiæ, ſed eſſentiæ, qualiſcumque ſit, in quo ſenſu non ens benè dici poteſt aliud ab ente.

81 Remanet igitur ſola quæſtio de relatione prædicam. aut ad prædicamentalem reducibili (quod addimus ob aliquas relationes imperfectas, quę non habent omnes conditiones ad realem exactè neceſsarias) & rurſus non eſt quæſtio de illa ſecundùm ſtatum eſsentiæ, & poſſibilitatis conſiderata, ſic enim benè poſsunt hujuſmodi relationes tendere ad terminos non exiſtentes, ſed poſsibiles, undè etiam in communi modo loquendi dicere ſolemus unum album eſse alteri ſimile, & quantitatem palmarem eſse ſemipalmari majorem, etiamſi nullum album, & nullum quantum exiſteret, hæc enim enunciantur de illis ſecundùm ſtatum eſſentię conſideratis, alioqui in ſtatu realis exiſtentiæ non enunciantur, niſi utroque extremo exiſtente; quæſtio itaque eſt, an relatio prædicam. in ſtatu actualis exiſtentiæ conſiderata petat terminum realem actu exiſtentem in rerum natura, & communis opinio contra Greg. cit. eſt affirmans, quam Doctor ſemper docere viſus eſt, quotieſcumque aſſignavit illas tres conditiones relationis prædicam. qu. 1. relatas, & ex profeſſo defendunt Mair. cit. Baſſol. 3. d. 8. qu. 1. art. 1. & 1. d. 30. q. 1. art. 1. & Lich. ibidem, ubi ſolvit argum. Gregor. in oppoſitum, Faber. loc. cit. & ſequuntur Thomiſtæ paſſim, & alii Neotherici unanimiter, quare pro reſolutione quæſiti cum hac communi opinione.

82 Dicendum eſt, relationem prædic. petere terminum, realem, & actu exiſtentem; eſt Scot. 4. d. 6. q. 10. §. *Sed reſtant*, & ab omnibus recipitur. Sed quamvis hæc concl. ſit communis, eam tamen non omnes eodem modo probant, quia difficile eſt hujus aſſertionis aſſignare rationem, quæ æquè non procedat de tranſcendentibus, ut benè Suarez advertit ſec. 8. & quidem quamplures illæ rationes, quas affert Mair. citat. pro hac concluſione, quibus paſſim utuntur alii, hanc patiuntur calumniam, quod æquè de tranſcendentibus convincere videntur, quas tamen ipſe ultrò concedit tendere ad non exiſtens, undè ſi probetur relationem prædicam. eſſe non poſſe ad terminum non exiſtentem, quia ens reale, qualis eſt ipſa nequit pendere à non ente, & quia alioqui poſſet quoque ab ente rationis pendere, & quia relatio eſt nexus inter extrema, at non poſſunt realiter connecti, niſi extrema realia, planè hujuſmodi, & ſimiles rationes æquè concludunt de reſpectibus tranſcendentibus, ut diſcurrenti conſtabit. Ideò Suarez aliter probat, primò nimirum ex proprietate relativorum prædicamentalium, quæ eſt ut dicantur ad convertentiam, quæ autem convertuntur, oportet, ut ſimul coexiſtant, alioqui converti non poſsent, quæ eſt una ex probationibus à Mair. adductis; deindè probat ex natura relationis prædicam. quę ideò accidentalis dicitur, quia reſultat in fundamento expoſitione termini, undè neceſſario ſupponer videtur extremorum exiſtentiam, ut ex eis reſultare dicatur. Sed neque hæc ratio convincens eſt, niſi melius deducatur, nam, & naturalis ſimultas extremorum ſuo etiam modo exigitur ad relationem tranſcendentalem, nam neque potentia materiæ ſubſiſteret, aut riſibilitas hominis, niſi forma ſubſtantialis, & actus ridendi forent poſſibilia, & etiam extrema ſuo modo ſupponuntur, antequam concipiamus in fundamento relationes tranſcendentales conſurgere, ut v. gr. prius ſupponitur forma poſſibilis, quàm intelligamus materiam potentem illam recipere, prius ſupponitur riſus poſſibilis, quam homo intelligatur riſibilis, & ſic in aliis relationibus tranſcendentalibus. Accedit, quòd Suarez ibi colligit hanc probationem aſſertionis poſitæ ex quibuſdam differentiis, quas ipſe ſupra poſuerat inter relationem prædicamentalem, & tranſcendentalem, à nobis q. 1. refutatis.

83 Ratio igitur aſſertionis noſtræ potius ex eo deducenda eſt, quia extrema relationis prædicam. ita ſe habent, quod fundamentum eſſe poteſt ſine termino, & conſequenter ſine relatione ad illum, & ideò relatio dicitur illi accidere, nam ſi fundamentum ſine termino eſſe non poſſet, iam relatio foret illi realiter identificata ex regula Scoti ſuperius frequenter inculcata ad dignoſcendam diſtinctionem, vel identitatem relationis cum fundamento; ex hoc autem ſequitur relationem predicam. non poſſe tendere in terminum, ut poſſibilem ſed neceſſario ut exiſtentem, quia fundamentum ejus nequit eſſe ſine termino poſſibili, benè tamen ſine illo exiſtenti, undè poſtea ad novam productionem, & exiſtentiam termini dicitur per accidens reſultare de novo relatio in fundamento. Et hinc eſt, quod relatio prædicam. ut à tranſcendenti diſtinguitur, ſemper dicitur actualis, ratio eſt, quia, & ſi ad utramque terminus coexigatur, ut dicatur reſultare in fundamento, diverſimodè tamen id contingit utrobique nam ſtatus meræ poſſibilitatis ſufficit in termino, ut relatio tranſcendens actu à fundamento dimanet, ut conſtat in exemplis allatis, non tamen ſufficit, ut reſultet relatio prædicam. ut enim quis dicatur actu Pater, non ſufficit, ut reſpiciat filium in ſolo ſtatu poſsibilitatis, alioquin B. V. non ſolum dici poſſet Mater Chriſti, ſed etiã aliorum, quia alios potuit habere filios, ſed debet reſpicere filium in actu realis exiſtentiæ, ſic enim quia actualis exiſtentia accidit termino, ideò etiam dicimus relationem prædicamentalem ab eo pendentem accidere fundamento.

84 Hìc tamen recolendum eſt, quod cum Tat. advertimus ab initio hujus diſp. ex Scoto quol. 13. ſub N. & alibi frequenter dari poſſet relationem realem, etiam prædicamentalem, & actu ſubjectum denominantem, quæ terminetur ad non ens, ſeu ad aliquam negationem, vel privationem, talis eſt diſtinctio, qua forma dicitur à ſua privatione diſtingui, & dependentia compoſiti phyſici à privatione in fieri, & reſpectus, quem dicit creatio ad non eſſe rei immediatè præcedens ex Scoto quol. 22. art. 2. & reſpectus informationis ad non informationem immediatè præcedentem, quem dicit mutatio ex eodem 2. d. 1. q. 5. T. & 4. d. 11. q. 11. F. hi omnes reſpectus, & alii quamplures his ſimiles, ſunt ad non ens, tamquam ad terminum; adhuc tamen dicuntur reales, tum quia ex natura rei ſequuntur ad fundamentum. Tum quia terminus eorum, eſtò quid poſitivum non ſit, adhuc tamen non eſt ens rationis habens eſſe præcisè per opus intellectus, ſed eſt vera negatio realis, quæ etiam dici poteſt actu exiſtens (eo modo, quo poteſt negationibus, & privationibus exiſtentia competere) quatenus exiſtit modo accomodato, ut relatio reſultet in fun-

damento; & hæc eſt communis doctrina Scotiſtarum, qui hos, & ſimiles reſpectus cognoſcunt pro realibus, & aliquid ponentibus in fundamento, & ſolùm reales non vocant, aut reales ſecundùm quid, vel rationis, quatenus illis deficit una ex conditionibus requiſitis ad relationem exactè realem. Neq: abſurdum eſt, dari poſſe relationem realem, cujus terminus non ſit realis, & poſitivus, quia ut in ſuperioribus declaratum eſt, relatio non cauſatur à termino, ſed à fundamento, terminus autem eſt ſola conditio ſine qua non; non inconvenit autem negationem realem eſſe conditionem neceſſariam ad poſitionem alicujus effectus poſitivi, ita enim ſe habet privatio reſpectu compoſiti, quia concurrit ad minus, ut conditio, quod etiam conſtat in multis aliis.

85 Et opinio Greg. in hoc ſenſu intellecta nulla poteſt efficacia ratione refelli, quia ſi non inconvenit relationes tranſcendentales, eſtò ſint formæ reales, eſſe ad terminum non exiſtentem, & ad non ens ac ab eo pendere in ſuo relativo, idem dicetur pariter de relationibus prædicamentalibus, nec unquam poterit afferri quoad hoc diſparitas, quæ valeat; undè mirum eſt quomodo Lichet. cit. 1. d. 30. tam acriter Greg. opinionem reprehendat, cum, & ipſe alibi cum Doct. paſsim tales reſpectus reales admittat ad non ens, & fateatur reſpectum in eſſe, & conſervari à termino non pendere, niſi veluti à conditione neceſsaria, neque minus terminandi ex parte termini alio modo exercetur, quam per ſolam extrinſecam denominationem, undè non videtur, cur nequeat non enti competere poſse, cùm nihil reale in termino ponat. Verum tamen eſt relationem prædicamentalem tendere non poſſe in terminum, ut poſsibilem, quia hoc ſolùm tranſcendentalibus convenire poteſt, undè, & ipſe prędicamentales, quando ad aliquam realem negationem terminantur, tendunt in illam veluti ſuo modo actu exiſtentem, non autem veluti poſsibilem. Verũ etiã eſt, exempla relationũ, quę Greg. affert ad id probandum, non eſse ad rem, nam exempla illa de ſcientia in ordine ad ſcibile etiam non exiſtens de potentia reſpectu effectus poſsibilis, de memoria reſpectu præteritorum, currunt de relatione tranſcendentali, quæ æquè eſse poteſt ad terminum exiſtentem, ac non exiſtentem; exemplum verò de ſtatua Cęſaris, quæ dicitur illi ſimilis, etiam ſi non exiſtat, & quod albedo exiſtens dicitur ſimilis albedini poſsibili, parum etiã urget, quia nec ſtatua Cæſaris fundat ad illum non exiſtentem realem, & actualem ſimilitudinem, ut benè ait Lich. cit. nec albedo, ad aliam poſsibilem, ſed ſolam potentialem quatenus ſunt fundamenta apta ad eas relationes fundandas terminis exiſtentibus.

86 Reſtat igitur, ut fateamur, quod ſicut reſpectus tranſcendentales eſse poſsunt ad non ens, ita, & aliqui prædicamentales, vel ſi id negatur de iſtis, debet quoque pariter negari de illis cum Auctorib. initio art. citatis, undè Baſsol. ibi cit. ut loquatur conſequenter negat quoque relationes tranſcendentales ad terminum non exiſtentem eſse reales, undè negat materiam eſse in potentia ad omnes formas per aliquam relationem realem ad illas terminatam, ſed dicit eſse in potentia fundamentaliter, quatenus eſt apta ex ſe referri exiſtente termino, & etiam quia habet negationem repugnantiæ ad formas recipiendas, quæ negatio dicitur potentia convenitque materiæ à parte rei, & idem dicit de inclinatione animæ ad corpus, & inhærentia aptitudinali accidentis ſeparati ad ſubjectum, quam opinionem ſecutus eſt adamuſsim Smiglec. diſp. 10. log. q. 11. Sed hęc opinio non eſt tenenda, quia negat relationes tranſcendentales reales, & ſolũ illas ponit in conceptu abſoluto cũ relatione rationis, quod eſt falſum; tum quia indè ſequitur omnes paſsiones eſſe formaliter reſpectu rationis; tum quia certum eſt aptitudinem aliquid aliud dicere ultra non repugnantiam, quia ſimplex non repugnantia conſtituit potentiam neutram in ſubjecto, non aptitudinem, tum tandem quia eſt contra communem.

ARTICULUS II.

An una, & eadem numero relatio poſſit plures reſpicere terminos.

87 NOn eſt quæſtio de pluribus terminis ſpecie diſtinctis, ſic enim conſtat ad plures terminos, plures quoque, ac diverſas tendere relationes, ut in eodem homine alia eſt relatio filiationis ad patrem, alia paternitatis ad filium, alia ſimilitudinis ab album; ſed eſt quæſtio de terminis ejuſdem rationis, & ſolo numero inter ſe diſtinctis; & quia iſti ſunt adhuc duplicis generis, quidam adæquati, & totales, quorum ſcilicet, ſinguli per ſe ſumpti ſufficientes ſunt ad terminandam relationem ſuæ ſpeciei, ut ſe habent plures filii in ordine ad paternitatem, quilibet enim ſolus, & per ſe ſumptus ſufficit ad terminandam paternitatis relationem, quidam verò ſunt inadæquati, & partiales, itaut ſinguli per ſe ſumpti inſufficientes ſunt ad terminandam relationem, ſed ſimul ſumpti conſtituunt unum totalem, & adequatum, quo ſenſu ſingulę partes ſunt termini inadęquati dependentiæ totius, & individua univerſalitatis ſpeciei: quęſtio in præſenti non eſt de terminis partialibus, & inadæquatis, conſtat enim unam relationem ad plures hujuſmodi terminos tendere, quia in omnes illos tendit, velut in unum adæquatum, & totalem, ut docet Doctor in 4. d. 1. q. 2. in fine. Sed eſt quæſtio de terminis totalibus, & adæquatis, itaut ſenſus eſt, an quando unum relativum plures reſpicit terminos ejuſdem ſpeciei, ut ſimile plura ſimilia, & pater plures filios, num ſingulos reſpiciat, & attingat per diſtinctas numero relationes, vel per unam, & eandem numero extenſam ad omnes.

Communis, & perpetua Thom. opin. affirmat plures terminos ejuſdem rationis attingi per unam, ac eandem numero relationem, ita D. Thom. 3. p. qu. 35. art. 5. quol. 1. art. 2. & quol. 9. art. 4. Cajet. & Medin. ib. & Alvarez diſp. 45. n. 16. Complut. diſp. 14. Log. q. 7. §. 4. ubi citant Capreol. Hervę Canarienſ. Ripam, Bannes, Palud. Soncin. Javel. Maſ. Sanch. Did. ſequ. Joann. de S. Tho. q. 17. art. 6. Ruvius hìc queſt. 8. Fland. 8. Met. quæſt. 9. art. 3. Aquar. 5. Met. dilucid. 9. Moriſ. diſput. 8. Log. quæſt. 8. Sueſſ. 5. Metaph. & fuit jam pridem ſent. Henrici quol. 4. q. 2. & Alber. in prædicam. ad aliquid cap. ult. Oppoſita ſent. eſt Scot. 3. d. 8. q. un. Lichet. ib. Tromb. 5. Met. qu. 7. Baſsol. 3. d. 8. q. un. Zerb. 5. Met. q. 19. §. *propter ſecundum*, Pariſien. hìc q. 3. Mair. 1. d. 26. queſt. 2. ad 2. Tat. hìc dub. 3. Faber. 3. ſent. diſp. 21. & alii Scotiſtæ paſſim, ſeq. Baccon. 3. d. 8. qu. 1. art. 2. Fonſec. 5. Met. c. 15. q. 5. Suarez diſp. 47. ſect. 17. Vaſq. tom. 4. in 3. p. q. 91. art. 1. dub. 4. Blanc. diſp. 11. ſect. 18. Amic. tr. 15. qu. 7. dub. 8. idemque tuentur juxta ſua principia. Hurtad. diſp. 15. Met. ſect. 10. Averſa qu. 25. Phyſ. ſect. 5. Smiglec. diſp. 10. qu. 14. & alii Recentiores paſsim.

88 Dicendum eſt cum hac 2. ſenten. non poſse unicam relationem plures attingere terminos ejuſdem rationis, ſed relationis debere numericè multiplicari ad multiplicationem numericam terminorum. Ita Doctor loc. cit. quod probat ſolidiſſimis rationibus, quas quia conati ſunt ſolvere Thomiſtæ excogitando varios modos ſalvandi unitatem numericam relationis ad plures numero terminos, ideò ſingulos adducemus, & reiiciemus, ut indè magis pateat evidentia hujus concluſionis, & ſoliditas rationum Doctoris, quibus paſsim alii utuntur.

Primus modus ſalvandi hanc unitatem relationis ad plures terminos ſatis frequens in Schola Thomiſtarum eſt, ad productionem novi termini ejuſdem rationis, ut v. g. novi filii non reſultare in patre novam relationem paternitatis, ſed priorem extendi ad illum, & ſic deinceps; & ajunt extenſionem iſtam ejuſdem relationis ad diverſos terminos non fieri per additionem relationis novæ, ſed per explicationem præexiſtentis, quatenus ipſa de ſe reſpicit omnes terminos procedentes ex eodem fundamento, quando ponuntur in eſse, abſque mutatione intrinſeca illius relationis, ſed per ſolam extrinſecam denominationem ſumptam ex nova exiſtentia termini. Hocque multis declarant exemplis, ſed præſertim habitus ſcientifici circa unam concl. quando enim habetur demonſtratio circa aliam ejuſdem objecti, non advenit novus habitus, ſed nova extenſio præexiſtentis ad illam, ſic etiam dicunt unam, & eandem numero viſionem, creſcente numero hominum occurrentium, plura illa objecta attingere per ſolam extenſionem ejuſdem, & non per additionem aliarum viſionum, eadem quantitas abſque additione alterius, ſed per ſolam extenſionem ejuſdem majorem occupat locum, & ſic in multis aliis, undè concludunt novam extenſionem relationis ad novum terminum nihil novi ponere præter coexiſtentiam novi termini, ſicut ſi figatur baculus in Fluvio, cui ſuccedunt variæ partes aquæ, dicitur illis de novo coexiſtere ex ſola novitate partium aquæ ſuccedentium.

89 Cœterum hìc modus dicendi ſemper graves paſſus eſt difficultates, Tum quia in primis labefactat fundamentum, quo Thomiſtæ nobiſcum conſenſerunt in diſtinctionem realem relationum prędicamentalium à fundamentis, & anſam prębet Nominalibus illud eludendi, ſi enim antiqua relatio paternitatis non exiſtente ſecundo filio non refert patrem ad illum, exiſtente autem refert, nulla facta additione novæ entitatis præter novi termini coexiſtntiam, ita dicent Nominales, entitatem patris non exiſtente filio non extendi ad illum, ſeu non referre patrem ad filium, at exiſtente filio eo ipſo ad illũ extendi, & illum reſpicere nulla additione facta novæ entitatis, ſicut enim ajunt Thomiſtæ, paternitatem, quæ in Petro reſultavit ad primi filii productionem, de ſe virtualiter tendere ad ſecundum, & tertium filium, & defectum formalis, & actualis tendentiæ ſolum procedere ex defectu illorum, ſic pariter dicunt Nominales de ipſa entitate patris in ordine ad filium ſimpliciter, quod apta eſt dare denominationem relativam, & prius non dat ex defectu exiſtentiæ. Tum 2. quia hæc extenſio, vel eſt tantum per intellectum, & hoc non, quia à parte rei reſpicit novum filium, vel in re, & tunc debet accedere aliquis novus reſpectus, quia extenſio ad hunc novum terminum (inquit Doctor) non poteſt eſse formaliter, niſi relatio, cum enim non ſit quid abſolutum, reſpectus eſse debebit. Tum 3. nequit intelligi extenſio prioris relationis ad novum terminum per eandem præcisè terminationem, quæ eſt ad priorem terminum, ſicut neque anima intelligi poteſt extendi ad novam partem ex alimento additam per informationem priorem, ſed per novam, ergo debet extendi per aliam terminationem, quæ non erit, niſi nova relatio. Tum 4. quia paternitas fundatur ſuper generationem, vel ſaltem illam neceſsariò ſequitur, ergo ſicut non generatione prioris filii attingit Pater quoque ſecundum, & tertium per majorem ejus extenſionem, ſed per novam generationem, ita etiam illum reſpicit per novam paternitatem. Tum tandem, quia exempla allata (etiamſi duo priora falſam contineant doctrinam ut ſuo loco videbitur) idem convincunt, quia ſcientia de una concluſione, dum extenditur ad aliam circa idem objectum, realiter, ac intrinſecè immutatur, ut fatentur Complut. viſio etiam eadem numero non poteſt ad plura objecta extendi, vel ſi poteſt, id ſanè erit per novos ſaltem attingentiæ reſpectus additos, extenſio quantitatis ad majorem locum ponitur ab omnibus novus modus à quantitate diſtinctus, tandem licèt entitas abſoluta baculi maneat invariata in medio fluvii fluentibus undis, tamen coniunctiones illius cum partibus aquæ variantur ad variationem illarum, quia

quia quælibet conjunctio determinatur ab illa parte aquæ, ad quam eſt.

90 Secundus modus ſalvandi hanc unitatem relationis ad plures terminos eſt, ponendo ipſos partiales, ac inadæquatos, itaut conſiciant unum totalem, & adæquatum, ſed quia quilibet filius ſufficit ponere relationem paternitatis, atque ideò eſt adæquatus, & totalis, ideò diſtinguunt, de duplici adęquatione, una ſufficientiæ, quæ ſcilicet, ſufficit, ut res tota exiſtat altera perfectionis, quæ exiſtit ſecundùm totam ſuam perfectionem illi debitam, ſic dicere ſolemus animal adæquatè exiſtere in una ſpecie adæquatione ſufficientiæ, at verò non exiſtit ſecundùm omnes gradus ſuæ eſſentiæ, at verò non exiſtit in una adæquatè adæquatione perfectionis, quia exigit perfici à pluribus ſpecificis differentiis; in qua propoſito exiſtente uno filio, adæquatè relatio exiſtit adæquatione ſufficientiæ, non tamen perfectionis, quia ſicut potentia generativa, in qua fundatur, adæquatè reſpicit omnes filios a ſe poſſibiles generari, ſingulos verò inadæquatè, ita, & paternitas.

Verum neque hìc modus benè ſalvat hanc unitatem; tum quia ad hoc, ut quilibet filius poſſit, ac debeat propriam terminare paternitatem, ſatis eſt, ut ſinguli ſint termini adęquati adæquatione ſufficientiæ; tum quia inadæquatio perfectionis non petit, ut termini ita inadæquati unica relatione attingantur, nam pater ſucceſſivè plures generans filios unum poſt alterius interitum, ſingulos utique reſpicit, ut terminos inadæquatos quoad perfectionem, & tamen ſingulos reſpicit ſingulis relationibus; tum tandem quia aliud eſt loqui de potentia generativa, aliud de ipſo actu generationis, quo illa reducitur ad actum, & de ipſa paternitate, illa enim utique inadæquatè reſpicit omnes filios, at non hæc, vel illa paternitas; hæc vel illa generatio; ſed adæquatè reſpicit hunc, & illum.

91 Tertius modus eſt aliorum diſtinguentium terminum formalem relationis, & materialem, ille eſt, qui per ſe primò reſpicit., & terminat relationis tendentiam, materialis vero eſt, qui per accidens terminat, & ratione formalis, paternitas ergo, quæ eſt in Petro, non reſpicit per ſe primò hunc, vel illum filium in particulari, quia illa ſuppoſita ſunt termini materiales, ſed per ſe primò reſpicit rationem filii, ut ſic à ſe geniti, & quia hæc eadem ratio formalis interdum reperitur in pluribus, ideò poteſt una relatio terminari ad plures terminos materiales, quia terminatur ad illos ſub una ratione formali, & hinc etiam fit, ut variatis terminis materialibus, ſi maneat ratio formalis in uno, non varietur, ſed conſervetur relatio; ita ſignificant Complut. cit.

Sed etiam iſte modus, eſto quandam habeat apparentiam veritatis, non ſubſiſtit; tum quia dum multiplicantur termini, multiplcatur etiam in eis ratio terminandi, & cum hæc ſit filiatio in propoſito, præſertim ſecundùm Thomiſtas, utique hæc plurificatur in ſuppoſitis à Petro genitis, ergo etiam multiplicari debet relatio ad eam terminata; tum quia cùm plures generat unum poſt alterius interitum, ſemper attingit ſingulos per diſtinctas numero relationes, etiamſi eadem ſemper ſit ſpecifica ratio terminandi, non alia ratione, niſi quia numero multiplicatur, at ita eſt etiam quando plures illos filios habet ſuperſtites; tum tandem quia penes terminum formalem, ut ſic, ideſt penes communem rationem filii attenditur unitas ſpecifica relationis; non autem numerica, ſed hęc potius deſumi debet ex peculiari ratione talis filii, nam, ut ait Tromb. relationes mutuæ ita ſe reſpiciunt, quòd ſi una eſt ſingularis, etiam, & alia, ſed paternitas in hoc patre eſt ſingularis, ergo, & relatio ei reſpondens, ut terminus primus.

92 Quartus modus ſalvandi hanc unitatem eſt, quod non utique prima paternitas, quæ eſt ad primum filium reſpicit ſingulos inadęquatè, & omnes adæquatè indiviſibiliter, ſed ita quod prima paternitas habeat pro adæquato termino unum filium, alia verò duos, alia tres, quare ad generationem ſecundi filii novam relationem oriri, quæ indiviſibiliter, & adæquatè refert hominem ad duos filios, & primam perire, veluti ſuperfluam, & ad generationem tertii filii iſtam interire, & aliam de novo oriri, quæ ad tres filios adæquatè referat, quorum nullus ſeorſim valeat talem relationem terminare. Sed neque iſte modus eſt idoneus; tum quia eſto dari poſſit aliqua relatio, quæ plura reſpiciat adæquatæ, quando illa plura neceſſaria ſunt ad ipſam ex vi ſuæ ſpeciei, tamen paternitas, ſimilitudo, &c. non ſunt hujuſmodi, paternitas enim ſufficienter reſultat ad poſitionem unius filii ſolum; tum quia tunc non omnes paternitates forent ejuſdem rationis, quia una ex ſua ratione peteret unum terminum, alia duos, &c. tum quia genito ſecundo filio gratis omninò dicitur perire relationem ad primum, cùm permaneat ipſo ſuperſtite tamen ex parte fundamenti, quàm termini, quicquid ad conſervationem illius relationis exigitur; tum tandem quia ideò Thomiſtæ ab initio dixerunt per unam relationem poſſe fundamentum ad plures terminos referri, ne res omnes tot, tamque frequentibus mutationibus ſubiicerent, ſed ita dicendo in illud inconveniens labuntur, quod evitare contendunt, & quidem abſurdis, quia quoties fieret novum album, cœtera alba exiſtentia ſuas ſimilitudines permutarent.

Quintus modus eſt, quod una, ac eadem relatio poteſt modò incipere, modò deſinere referre ſubjectum, poſito nempè, vel ablato termino nulla prorſus additione facta novæ entitatis. Sed iſte modus incurrit omnes difficultates primi modi; & præterea impugnatur, quia relatio non ſe habet, ut potentia, & aptitudo referendi, quaſi modò referre poſſit, modo non, ſed eſt ipſemet actus referendi, ſicut actio eſt actus agendi; tum quia ſi relatio modò exercet, modò non exercet actum referendi, jam actus ille referendi erit quid ſuperadditum entitati ejus, & de eodem redibit difficultas, an poſſit tendere in plures numero terminos.

93 Sextus modus eſt aliorum, qui concedunt in generatione ſecundi filii novam relationem addi fundamento, & ſic in generatione tertii, ſed ad ſalvandam unitatem inquiunt, ex omnibus his relationibus unam integrari adæquatam, & totalem per quandam additionem quaſi gradualem relationis. Sed modus iſte dicendi re vera concedit totum, quod prætendimus, additionem nempè realem in relativo facta additione novi termini, ut benè notavit Suarez n. 19. & ſolùm inter nos remanet quęſtio de nomine, an illud additum ſit diſtincta relatio, vel componet unam cum præexiſtente, ſicut ſecundus gradus cum primo componit unum calorem; & ſanè quantum ad hoc attinet, nulla vera unitas inter eas relationes ſingi poteſt præter extrinſecam, quam habent ex unitate ſubjecti, non quidem unitas compoſitionis, quia hæc ſit ex actu, & potentia, quam proportionem non habent ad invicem illæ relationes, neque continuitatis, quia nequeunt aſſignari indiviſibilia, quibus iſtæ relationes continuentur ad invicem, nec tandem unitas alicuius per ſe connexionis, quia neque talis connexio reperitur inter terminos, à quibus relationes illæ dependent.

94 Deindè probat Doctor idem aſſertum ab inconvenienti, ſequeretur enim, quòd relativa non eſſent ſimul natura, quia pater nedum eſt correlativuum primi, ſed etiam ſecundi filii, & tamen nedum natura, ſed etiam tempore præcedit ſecundùm cum relatione illi correſpondente, & pereunte primò adhuc manet in eſſe relativo per eandem relationem, quæ ad ipſum terminabatur. Nec valet, quod ajunt, eſſe ſimul natura cum primo filio ſecundùm ſubſtantiam relationis, cum cæteris verò ſecundùm extenſionem ejus accidentalem. Quia reſpicere terminum non eſt accidentale, ſed eſſentiale relationi, cum totum eſſe relationis ſit ad aliud, ergo relativa ſunt ſimul natura ſecundùm ſubſtantiam relationis, & non per ſolam extenſionem accidentalem ejuſdem relationis, quam adhuc non niſi verboſitate explicuerunt Thomiſtæ; tum quia pereunte primò, debent aſſignare cum quo cœterorum evadat, pater ſimul natura ſecundùm ſubſtantiam relationis, & cum nequeat magis hìc aſſignari, quam ille, dici debet eſſe ſimul natura cum omnibus ſecundùm ſubſtantiam relationis. Rurſus ſequitur, talem relationem eſſentialiter pendere ab unoquoque illorum terminorum, quia omnes, & ſingulos attingit, & relatio pendet eſſentialiter à termino, & ex alia parte ſequitur non dependere, quia quolibet pereunte, eadem relatio manet. Nec reſpondere juvat ab uno tantum termino dependere indeterminato tamen, & vago. Quia relatio quoad exiſtentiam pendet à termino exiſtenti, ergo implicat dependere a termino vago, quia quicquid exiſtit, nequit eſſe, niſi determinatum, ergo terminus, à quo dependet hæc numero relatio, eſt determinatus; tum quia ſicut relatio in communi totum ſuum eſſe habet ad terminum in communi; ita hęc numero relatio habet totum ſuum ad eſſe hunc numero terminum ſignatè, & non vagè. Tandem ſequitur eandem relationem ſimul intendi, & remitti, ut ſi ſint tria calida, quorum duo in ęquali gradu haberent ſimilitudinem perfectiorem, & alterum eſſet in gradu inæquali, jam ſi calidum ęquale recederet ab æqualitate illius, & alterum inæquale accederet ad æqualitatem cum eo, tunc ſimilitudo in illo tertio calido reſpectu unius intenderetur, & reſpectu alterius remitteretur.

95 In oppoſ. obiic. Thomiſtę 1. non poſſunt in eodem ſubjecto recipi plura accidentia numero ſolo differentia, quia omnis diſtinctio numerica accidentium ſumitur à ſubjecto, ergo nequeunt ęſſe in eodem ſubjecto plures reſpectus ſolo numero differente; & hoc eſt unicum eorum fundamentum, ex quo etiam ſolvere præſumunt omnia argumenta in oppoſitum, ajunt enim quod licèt ſecunda, & tertia generatio filii ſufficiens eſſet, ut reſultaret relatio paternitatis in Patre, & tamen per accidens evenit, ut non producatur, quia datur impedimentum ex parte fundamenti, quod non poteſt recipere plura accidentia ſolo numero diverſa.

Reſp. nęg. aſſumptum, cujus probatio eſto ſic quoddam metaphyſicum principium in Schola Thomiſt. eſt tamen prorſus falſum, ut Doctor demonſtrat loc. cit. quem ſequuntur omnes Recentiores, omnes enim formæ tam ſubſtantiales, quàm accidentales, non per ſe ſubjectum, quod illis eſt prorſus extrinſecum, ſed per proprias hæcceitates individuantur formaliter, undè falſum eſt aſſumptum, non ſolum de accidentibus relativis, ſed etiam abſolutis, cum enim quis videt plures homines, unumquemque per propriam ſpeciem, certè habet in oculo plures ſpecies intentionales ſolo numero diſtinctas; tunc igitur ſolùm repugnant in ſubjecto eodem plura accidentia ſolo numero differentia, quando omnia tribuerent eundem prorſus effectũ formalem, quod in caſu noſtro non evenit, quia hæc numero relatio refert ad hunc numero terminum, & alia ad alium, ſicut hæc numero ſpecies repræſentat Petrum, illa Franciſcum. Dices, accidens à ſubjecto accipit entitatem, ergo, & unitatem, & præſertim relatio, quæ effectivè pendet à ſolo fundamentis ex dictis. Reſp. Doct. 4. d. 12. q. 1. G. aſſumptum eſſe verum extrinſecè in genere, ſcilicet cauſæ efficientis, & materialis, non intrinſecè in genere cauſæ formalis; hinc autem non ſequitur plura numero accidentia in eodem ſubjecto eſſe non poſse, quia cum unitate cauſæ ſtare poteſt pluralitas effectus, ut fuſius in Met.

96 Secundò ſi plures numero paternitates poſſunt eſſe in eodem, jam iſte non eſſet unus pater, ſed plures quia ad multiplicationem abſtracti multiplicatur, & concretum. Reſp. Doctor cit. ſub F. neg. conſeq. cum prob. quia ad multiplicationem concretorum non ſufficit multiplicatio formarum, ſed etiam requiritur multiplicatio ſup-

poſitorum; ut dictum eſt diſp. 2. qu. 6. art. 2. quia concretum non ſolum ſignificat formam, ſed etiam ſubjectum connotat, quare utriuſque plurificationem neceſsariò exigit, hac de cauſa homo habens plures ſcientias unus ſciens dicitur, & non plures ſcientes, ut notat Doct. quol. 11. H, ſic igitur homo habens plures paternitates dicitur utique pluries pater, ſed non plures partes. Dices Petrus habens plures filios, eſt tantum unus pater numero, ergo per unam numero relationem ad omnes, & ſingulos, quia ſi per aliam numero, ergo non eſt idem numero pater reſpectu omnium, ſed alius, & alius numero, quia una paternitate eſt unus pater, & hac paternitate eſt hic pater, ergo alia paternitate erit alius pater. Negat rurſus Doctor conſ. cum ſua prob. & ait in illa forma arguendi, hac paternitate eſt hìc pater, ergo alia paternitate alius pater committi fallaciam conſequentis à deſtructione antecedentis, quia ad alietatem patris non ſufficit alietas formæ, ſed requiritur etiam alietas ſuppoſiti, undè intereunte primo filio, & naſcente ſecundo, utique etiam ſecundùm Adverſarios alia paternitate dicitur pater reſpectu illius ſecundi, nec tamen dicitur alius numero pater.

Tertiò filius per unicam numero relationem filiationis reſpicit duos terminos ſcilicet, utrumq; parentem, ſpecie quidem diſtinctos, ſi mater non concurrit activè, vel certè numero, ſi concurrit activè, ut verius eſt, ergo &c. Reſp. negando aſſumptum, quicquid alii dicant, duas enim relationes habet filius ſaltem numero diſtinctas, quarum una indiviſibiliter reſpicit patrem, & alia matrem, & una manet ſine altera, pereunte, ſcilicet, altero parentum; ut docet Zer. 5. Met. q. 19. §. *propter* 2. & hoc idem fateri tuentur Thomiſtæ, ſi dicunt matrem concurrere tantùm paſſivè, tunc enim potentia generativa utriuſque parentis eſſet omninò alterius rationis, & conſequenter eundem ſpecie, & numero reſpectum terminare non poſsent, undè magis ipſi, quam nos tenentes cum Scoto, & Galeno concurrere activè, id coguntur aſſerere, ſed etiamſi aſſumptum admitteretur, adhuc negari deberet conſeq. quia pater, & mater ſunt termini per ſe connexi dependentiæ filii, quia alter ſine altero non ſufficit ad generationem, & conſequenter ad terminandam filiationem, at in propoſito unuſquiſque filius eſt terminus adęquatus, & totalis paternitatis, quare paritas prorſus negari deberet.

97 Quartò tandem obiic. Tum quia quando plures filii naſcuntur ex eodem partu, relatio patris non poteſt eſſe niſi unica, quia in eadẽ actione fundatur, ergo etiam quando per plures actiones producuntur; per accidens enim eſt, quod potentia generativa reducatur ad actum per unam, vel plures actiones Tum 2. quia effectus formalis relationis ſecundæ jam poſitus eſt per primam, ergo ſuperfluit ſecunda. Prob. aſſumptum, quia effectus illius eſſet conſtituere hunc patrem, ſed ſufficienter conſtituit hic patet per illam primam. Tum 3. unica potentia viſiva plures reſpicit colores, una potentia meteriæ plures formas, una riſibilitas, multos actu ridendi, & plures trahentes navim unica relatione reſpiciuntur à navi, ergo &c. Tum 4. multiplicatis terminis non multiplicantur omnia requiſita ad relationem, quia non multiplicatur fundamentum, ergo neque relatio. Tum tandem ita dicendo infinitæ propemodum relationes forent ſimilitudinis, æqualitatis, diverſitatis, &c. & omnes res tot, tamque frequentibus ſubiicerentur mutationibus, ut hoc ſolum inconveniens hanc ſententiam redeat improbabilem.

98 Reſp. ad 1. negando aſſumptum, cujus probatio nulla eſt, quia falſum eſt parentes unica actione generativa attingere gemellos, & falſum eſt paternitatem fundari in prævia actione, cum potius ex ſe habeat veluti prævia diſpoſitio, & quando etiam hæc omnia concederentur, adhuc probatio non concludit, quia ſuper unum, & idem fundamentum poſsunt fundari plures relationes, tum ſucceſſivè, tum ſimul, quia unitas prioris ſtat cum pluralitate poſterioris. Ad 2. neg. aſſumptum cum prob. quia nec effectus primæ paternitatis, nec ſecũdæ eſt conſtituere hunc patrẽ ſubſtantialiter, nam ille pater dicitur hic antecedenter ad quamcumque formam accidentalem; effectus igitur hujus numero relationis eſt referre patrem ad hunc numero terminum, & alterius ad alium numero terminum, & per unam numero relationem dicitur tantum una vice pater, & per plures dicitur pluries pater, quod etiam dicere debent Tho. cum ſucceſſivè pater plures acquirit paternitates generando unum filium poſt alterius interitum. Ad 3. exempla illa non ſunt ad rem, quia loquuntur de terminis inadequatis, tales enim ſunt ſinguli colores reſpectu potentiæ viſivæ, ſingulæ formæ reſpectu potentiæ materiæ, ſinguli actus ridendi reſpectu riſibilitatis, & ſinguli trahentes reſpectu tactus navis, ut notat Doct. 4. d. 1. q. 2. in fine. Dices, id etiam contingere in ordine ad terminos adæquatos, & totales, quia ut diximus quęſt. 4. art. 2. in ſol. ad 5. ſimilitudo, quæ eſt in una paternitate ad aliam, non ſolùm reſpicit ſimilitudinem alterius paternitatis ſibi correſpondentem, ſed aliam quoque ſimilitudinem diſparatam inter alias duas paternitates repertam abſque ullo ſuperaddito reſpectu in ipſa fundato. Reſp. debere utique in eodem fundamento præſertim abſoluto multiplicari relationes ejuſdem rationis ad terminorum multiplicationem, non quidem itaut una fundetur ſuper aliam, quia cùm omnes ſint ejuſdem rationis, una non poteſt ut *Quod* ſuſcipere denominationem alterius, ſed itaut omnes immediatè in eodem ſubjecto fundentur, ſic expreſsè docuit Scotus 3. d. 8. q. un. cit. §. *Contra verſ. præterea pater aliquo modo aliter reſpicit hunc filium, & illum*, ibi enim ait debere in patre poni plures paternitates, non ita quod paternitas primi filii extendatur ad alios per reſpectus alios in ipſa fundatos, quia illi reſpectus eſsent paternitates; quando autem reſpectus ſunt ejuſdem rationis, ſuperfluum eſt unum ſuper alium fundare; ſed itaquod omnes iſti reſpectus immediate fundentur in abſoluta entitate patris; quare in caſu argumenti allati ſimilitudo non fundat diverſos reſpectus ad alias ſimilitudines, quia illi eſsent reſpectus ejuſdem rationis cum ipſa, atque ideò illos fundare non poteſt, undè vel ſeipſa dicetur ſimilis, vel abſolutè ſimilis non dicetur, cùm in genere aſſimilandi ſit ita *Quo*, ut nequeat eſſe *Quod*, quod valdè adnotabis, quia inſtantia facta non eſt ita facilis ſolutionis.

99 Ad 4. neg. conſeq. quia plurium filiorum ad eundem patrem ſunt plures relationes, & plurium alborum ad unum album plures ſimilitudines, & temen eſt unicus terminus, ſicut ergo unicus terminus ſufficit ad plures relationes terminandas, ita unicum fundamentum ad plures fundandas, non enim neceſſe eſt ad plurificationem poſterioris plurificari prius, ſola ergo multiplicatio, vel terminorum, vel fundamentorum ſufficit ad multiplicandas numericè relationes (loquendo de fundamentis, & terminis adequatis, & totalibus) nec requiritur neceſſariò utriuſque extremi multiplicatio, ſed ſufficit illimitatio fundamenti ad plures relationes fundandas, & termini ad plures terminandas. Ad 5. neque in oppoſita ſententia prorſus evitatur multitudo relationum, & frequens earum variatio quoad eſſe relativum; quare ſi hoc argumẽto territi Thomiſtę, idcircò dixerunt unam relationem poſse ad plures terminos ejuſdem rationis referre, magis eis expendiens erat negare prorſus relationes cum Nominalibus, quàm illis admiſſis negare, quod neceſſariò ſequitur ad poſitionem illarum, undè benè inquit Averſa, magis conſequenter loqui Scotiſtas, quàm Thomiſtas, dum admiſſis ralationibus concedunt unam poſse ſuper aliam fundari (ſi ſint diverſæ rationis, & denominationis) & multiplicari ad multiplicationem etiam numericam terminorum, quæ omnia negant Thomiſtæ minus conſequenter ad poſitionem relationum, in qua nobiſcum conveniunt.

ARTICULUS III.

An terminus relationem terminet ſub ratione abſoluta, vel reſpectiva.

100 SEnſus quæſiti eſt, an id quod terminat relationem ſit correlatio alterius extremi, num potius entitas abſoluta illius, ut v. g. inter Petrum patrem, & Paulũ filium filiatio Pauli ſit terminus paternitatis Petri formalis, & primarius, an potius ſubſtantia genita Pauli, in qua difficultate tres ſunt ſententiæ, duæ extremæ, & una media. Prima extrema aſſerit in omnibus relationibus tam mutuis, quam non mutuis terminum formalem relationis eſſe aliquam relationem in alio extremo correſpondentem, hęc eſt communior in Schola Thom. Cajet. in Log. c. de relat. & 1. p. q. 13. art. 7. Bannes ibi dub. un. Nazar. controv. un. Zumul. q. 2. Fland. 5. Met. quęſt. 16 Sanch. lib. 5. Log. quęſt. 34. Complut. diſp. 14. Log. q. 6. Fonſec. 5. Met. cap. 15. ſect. 4. Altera extrema tenet ex oppoſito in omnibus relativis tam mutuis, quam non mutuis relationem terminari ad abſolutum, eſt communis in Schola Scotiſt. nemine diſcrepante, docet Scot. 1. d. 30. q. 2. ubi art. 1. Baſſol. Barg. Lichet. qui idem habet quol. 4. art. 2. Faber 5. Met. diſp. 21. Zerb. 5. Met. q. 19. §. *propter primum* Jo: de Mag. in hoc cap. Mayr. 1. d. 19. q. 4., & ſequuntur. Recentiores paſſim Vaſq. 1. p. diſp. 159. cap. 6. Suar. diſp. 47. Met. ſect. 16. Hurtad. ibid. diſp. 15 ſect. 7. Vall. t. 1. Log. q. 11. c. 9. Onna hìc q. 1. art. 3. Ovvied. controv. 9. Met. punct. 5. Averſa q. 15. Phyſ. ſect. 7. Blanc. diſp. 11. ſect. 15. Murcia d. 1. q. 6. Moriſ. diſp. 8. Log. q. 7. Didac. diſp. 14. p. 2. q. 1. Smiglec. diſp. 10. qu. 9. imò, & Thomiſtę celebres Capreol. 1. d. 30. qu. 1. art. 2. ad 3. Soncin. 5. Met. q. 30. ad 2. & 3. & Soto in hoc cap. q. 1. ad 8. Tertia deniq; opinio media inquit relationes mutuas terminari ad relativum, non mutuas vero ad abſolutum, ita Thomiſtæ quamplures, ne totaliter viderentur ſententiam S. Thom. deſerere, & in noſtram venire, ita Ferrar. 2. contra Gent. cap. 12. Maſius hìc ſect. 3. quæſt. 2. Joann. de S. Thom. quæſt. 17. art. 5. Galleg. controv. 29. Ruvius hìc qu. 7. Valent. 1. p. qu. 13. diſp. 4. punct. 4. Niph. 5. Met. diſp. 14. Hiſpal. 1. d. 3. q. 1. & alii.

101 Dicendum 1. eſt cum 2. ſenten. cujus dux eſt Scot. omnem relationem non mutuam, ad abſolutum terminari. Hoc aſſertum probat Doctor cit. §. *Reſpondeo igitur ad* 1. qu. de relationibus non mutuis ex Ariſt. 1. Met. c. 15. quia relationes hujuſmodi, quæ dicuntur tertii modi, ut relatio ſcientiæ ad ſcibile, terminatur ad terminum, in quo nulla eſt correſpondens alia relatio, & ideò dicitur non mutua, ergo non terminatur ad relationem, quæ ibi non reperitur, ſed ad entitatem ejus abſolutam. Nec valet dicere cum Fonſec. cit. ſect. 4. terminum unius relationis eſſe relationem oppoſitam. vel realem, ſi eſt mutua; vel rationis, ſi non ſit mutua, ut eſt in propoſito. Nam contra inſtat Doct. loc. c. Verſ. præterea, quia licet poſſit intellectus negotiari circa terminum alicujus relationis tertii modi, & in eo cauſare relationem rationis, tamen illa non erat ratio terminandi, talis enim relatio non eſt in hoc abſoluto v. gr. ſcibili, niſi dum actu conſideratur ab intellectu, ac ſcientia realiter, refertur ad ſcibile nullo intelectu conſiderante, ergo illa relatio rationis in ſcibili non fuit ratio terminandi relationem ſcientiæ. At inquit Fonſec. non requiri ad talem terminationem, ut talis relatio rationis actu exiſtat per actualem mentis operationem, ſed ſatis eſſe, ut conveniat termino: poteſt autem relatio rationis convenire rei, etiam intellectu de illa non cogitante, ſicut ſemper animal convenit homini, etiamſi nullus homo, nec animal exiſteret; Cœterum hæc doctrina Fonſec. de relationibus rationis, quod actu poſſint convenire rebus ante earum objectivam exiſtentiam in intellectu à nobis ex-

ploſa eſt diſp. 3. qu. 1. Neque exemplum de animali conveniente homine ante ejus exiſtentiam eſt ad rem, quia hoc eſt prædicatum neceſſarium, & eſſentiale hominis, atque ideò habens neceſſariam connexionem cum ejus eſſentia præciſa exiſtentia, at relatio rationis reſpectu ſubjecti cum tribuitur, eſt prædicatum prorſus accidentale, & contingens, prædicata autem contingentia debent actu exiſtere, ut cum veritate de rebus enuncientur. Accedit, quod relatio actualis terminatur à termino actu exiſtente, non in potentia tantum. Demum difficile eſt explicare, quomodo relatio rationis ſuo fundamento conveniat, cùm tamen in eo non exiſtat, quod ſi explicetur talis convenientia, itaut ſignificet non actualem inexiſtentiam, ſed debitum ineſſendi tali fundamento, eo quod illi debita ſit ex ratione fundandi talis relatio, & non alia hæc quidem explicatio poteſt admitti, ſed per hoc non concluditur, quod relatio terminetur ad relativum, quia non poteſt terminari, niſi ad fundamentum, cui debetur relatio, hoc autem eſt abſolutum, nam relatio debita non poteſt illud conſtituere relativum, antequam ſit in ipſo.

102 Ideò Cajet. cit. & cum eo Complut. Nazar. & alii dicunt, quod quamvis in relativis non mutuis terminus à parte rei non habeat aliquam relationem ſibi inhærentem, ratione cujus terminet, habet tamen relativam denominationem à relatione alterius extremi provenientem, per quam conſtituitur formaliter in genere relationis, & correlativum ejus, & ſubdunt hoc Ariſt. ſignificaſſe, dum inquit 5. Met. c. 15. in relativis tertii generis alterum extremum dici ad aliquid, non quia ipſum dicatur ad aliquid, ſed quia aliud dicitur ad ipſum, in quibus verbis eſſet manifeſta implicatio (ait Cajet.) niſi ſenſus eſſet, alterum extremum eſſe formaliter relativum; non à relatione ſibi inhærente, ſed à relatione exiſtente in alio extremo, & hoc ſufficere, ut illud ſit formaliter relativum ſecluſa quacumque operatione intellectus, undè Cajet. vult relativa, non mutua eſſe ambo verè, & realiter relativa ſicut ſunt mutua, cum hoc ſolùm diſcrimine, quod in mutuis utrumque extremum eſt relativum per relationem ſibi intrinſecam, ſed in mutuis; unum tantum refertur per relationem ſibi intrinſecam, aliud verò per eandem relationem refertur ſibi extrinſecam.

103 Hæc doctrina Cajet. de relativis tertii generis merito ab omnibus reiicitur præſertim extra Scholam D. Tho. (in qua etiam diſſentiunt Ferrar. 2. cont. Gent. c. 11. & 13. cum S. Thom. ibid. & Sonc. 5. Met. queſt. 29. & 30.) Tum quia terminus diſtinctus eſt à relatione, quam terminat, ergo implicat relationem in uno extremo exiſtentem eſſe terminum ſui ipſius in alio extremo, cui adheret. Tum quia referri propriè eſt habere in ſe relationem, ergo implicat aliquid propriè referri per relationem alteri inexiſtentem, undè Ariſtot. conſultò, & hìc, & 5. Met. numquam dixit ſcibile referri ad ſcientiam, ſed ideò dici relativum, quia ſcientia refertur ad ipſum. Tum quia ita dicendo Cajet. incidere videtur in opinionem Henrici ab omnibus exploſam, ut diximus q. 5. ab initio, qui dicebat relationem inter duo extrema eſſe unam, & eandem habitudinem, ſicut eadem eſt via Thebis Athenas, & è contra, & ratione termini à quo, & ad quem diverſas præbere denominationes extremis, & quamvis Ariſt. 3. Phyſ. 22. docet videatur eandem entitatem motus dici poſſe actionem, ut ab agente, & paſſionem, ut recipitur in paſſo, non ſequitur idem dici poſſe in propoſito, quia entitas motus, ſeu formæ fluentis ita denominari poteſt ob diverſos reſpectus, in ipſa fundatos importatos per *à quo*, & *in quo*, at in preſenti ſermo eſt de una, & ſimpliciſſima habitudine, quę perinde referre non poteſt extrema referentiis diverſis, & oppoſitis, ut creaturam in ratione creaturæ, Deum in ratione creatoris. Nec dicas eandem relationem poſſe præbere diverſas, & oppoſitas denominationes extremis, attingendo unum intrinſecè, & ſubjectivè, aliud extrinſecè ſolùm, & adhæſivè, ut conſtat de viſione, quæ denominat oculum videntem, & parietem viſum. Quia terminus relationis poteſt benè denominari intrinſecè, quatenus eam terminat, non tamen per eam referri extrinſecè, nam *referri* neceſſariò dicit intrinſecam denominationem in re relata, cùm enim eſſentia relationis conſiſtat in ordine unius ad aliud, ut tribuat effectum formalem referendi, debet ineſſe intrinſecè in re relata, quia non poteſt ad aliud ordinari per ordinem exiſtentem in alio, Tum tandem, quia prius natura intelligitur ſcibile terminare relationem, quam accipiat denominationem relavivam à relatione ſcientiæ, nam quia terminat, denominatur ab illa relatione, ergo non eſt terminus illius relationis per talem denominationem relativam, quæ ſupponit terminationem factam.

104 Neq; Ariſt. à Cajet. cit. dum numeravit inter relativa ſcibile, & ſenſibile, voluit innuere, quòd ſint verè, & realiter talia, & quod formaliter ſpectent ad prædicamentum ad aliquid, imò negat ibi expreſsè eſſe verè relativa, quæ non referuntur, & ait in hoc tantum ſenſu dici poſſe ad aliquid, eo quod alia dicantur ad ipſa, ideſt pertinere ad genus ad aliquid, tamquam terminos, non verò tanquam relativa, ex quo concluditur contra Cajet. relativa non mutua, non in eo conſiſtere, ut ipſe dicebat, quòd utrumq; extremum ſit verè relativum reale, licet unum intrinſecè, alterum extrinſecè, ſed in eo, quod in uno extremo ſit intrinſecè relatio realis, in altero verò non, ſed ſit ens abſolutum, ut docet Doct. loc. c. 1. d. 30. Neque ex Ariſt. ibi deducitur quod relatio ſcientię terminetur ad ſcibile ſub denominatione relativa ex ejus terminatione in ipſo derelicta, & ſic univerſaliter contingat in relativis tertii modi, imò oppoſitum expreſsè docet, inquit in fine capitis, intellectum non terminari ad ipſum intelligibile, quatenus intelligibile, ideſt, quoad denominationem relativam ejus, quia alioqui idem bis diceretur, & idem explicaretur per idem, nempè intelligibile eſt, cujus eſt intellectus, & intellectus eſt ejus, cujus eſt intellectus, quæ foret inutilis repetitio, & hinc infert viſum debere dici ad colorem, aut lumen, non autem ad viſibile, ergo manifeſtè expreſſit relativa tertii modi ad terminum ſecundùm entitatem ejus abſolutam, & non aliter, hìc enim eſt germanus ſenſus illorum verborum, ut notat Zerb. cit. §. *propter primum*, ex Doct. quol. 13. in fine a. 2. ſed fuſam concertationem contra Cajet. habet P. Faber loc. cit.

105 Dicimus 3. etiam relationes mutuas non terminari, niſi ad abſolutum, itaut licèt in alio extremo inveniant relationem correſpondentem, illa tamen non eſt formalis ratio terminandi, ſed entitas ipſa, in qua fũdatur, undè ad ſummũ illa relatio dici poteſt terminus concomitans. Ita Doct. loc. cit. quam optimis rationibus indè deductis optimè inter alios Scotiſtas probant Baſſol. Mair. & Zerbin. citat. quibus deindè alii paſſim utuntur; probatur igitur 1. quia relatio non tantum præexigit fundamentum, ſed etiam terminum, ergo terminus unius relationis nequit eſſe oppoſita relatio, quia ſic una relatio preſupponeretur alteri, ſicut univerſaliter terminus ſupponitur relationi, at hoc eſt falſum, quia relationes mutuæ ſunt ſimul natura, & in eodem ſigno conſurgunt poſitis extremis. 2. hoc, quod eſt unum extremum terminare relationem alterius eſt mera denominatio extrinſeca proveniens precisè ex eo, quod aliud eſt ad ipſum ſuppoſita in ipſo ratione terminandi, & non ex eo, quòd ipſum ſit ad aliud, quia termino, ut terminus eſt, accidit, quòd referatur, ut ait Doct. ſub lit. G. ergo ratio formalis terminandi in termino non eſt referri, ſeu ipſa mutua relatio, ſed entitas ipſa abſoluta termini, quia tendentia, & terminatio potius opponuntur. 3. ſicut ratio fundandi eſt illa, quę eſt proxima cauſa, ob quam una res ad aliam refertur, ita ratio terminandi eſt illa, quæ eſt proxima cauſa, ob quam aliud referatur ad illam, ſed hæc cauſa in relativis mutuis æquiparantiæ eadem eſt ad fundandam relationem, & terminandam, ergo ſi una eſt abſoluta, etiã & altera, minor patet, nam unum album eſt alteri ſimile in albedine, undè ſi quæratur, cur hoc album fundet ſimilitudinem ad aliud, aſſignatur albedo, & ſi quæratur cauſa, cur illud aliud terminet ſimilitudinem, adhuc aſſignatur albedo, non ſimilitudo, quia in albedine comparantur, non autem in ipſa ſimilitudinis relatione 4. hoc totum confirm. manifeſtis exemplis, palmus eſt æqualis alteri palmo, non autem æqualitati illius palmi, album eſt ſimile alteri albo, non autem ſimilitudini alterius albi; imò illi collatum eſt diſſimile, quia albedo formaliter aſſimilatur albedini, & non ſimilitudini. Imò hoc ita verum eſt, ut ſi paternitas ad aliam paternitatem referatur in ratione ſimilis, adhuc dici non poteſt in ſenſu Adverſariorum terminum talis relationis eſſe reſpectum ſibi formaliter oppoſitum, quia ſimilitudo unius paternitatis reſpicit formaliter entitatem alterius paternitatis, & non ſimilitudinem mutuam illius, quare paternitas alia terminando relationem ſimilitudinis, reſpectu illius non ſe habet, ut relatio, quia non eſt ſibi oppoſita, ſed perindè ac ſi eſſet quid abſolutum, undè in tali caſu terminus relationis, adhuc dici poteſt abſolutus, eſtò non ut quid, ſaltim ut modus, ut univerſaliter verum ſit, ſaltim in aliquo ſenſu, rationem terminantem eſſe abſolutam, vel habere modum abſoluti, quia re vera terminare non eſt tendere, ſed potius tendentiam ſiſtere, ut conſtat ex vi vocabuli. Quinto tandem probat Doctor, quia omne relativum definiri debet, & explicari per ſuum terminum ex Ariſt. 6. Top. c. 2. ſi ergo una relatio mutua ad alteram terminaretur, utraque debebit per alteram definiri, atq; ita ſequeretur illud abſurdum, quod Ariſt. cit. 5. Met. 15. inferebat, ſi intellectus ad intelligibile terminetur ſub ratione relativa, nimirum quod idem bis diceretur, & explicaretur idem per idem, quod inconveniens evitatur, ſi relatio unius extremi definiatur per entitatem abſolutam alterius, & è contra; Sed de modo definiendi relativa dicemus inferius.

106 Reſp. ad hec omnia Compl. Nazar. & alii Thomiſtæ, in quocumque relativo diſtinguendam eſſe duplicem rationem terminãdi, unam formalem, aliam radicalem, & materialem, entitas abſoluta utique eſt ratio materialis terminans relationem, at ratio formalis terminans eſt oppoſita relatio fundata in illa entitate abſoluta, inquiunt igitur allata argum. probare ſolùm de termino materiali, non formali, & ex inadvertentia hujus diſtinctionis ait Ruvius, nos decipi, quia numquam loquimur de formali, ſed materiali termino, dum dicimus ſimilitudinem terminari ad album, & ad illud referri, non ad ſimile, inquiunt tandem, ut ſolvant primam rationem, quæ ſanè evidentiſſima eſt, cum ajunt Dialectici relationem reſultare ex poſitione termini cum fundamento, loqui de termino materiali, non formali, quia ſi de iſto ſit ſermo, non eſt dicendum, relationem dependere à termino, ſed ad terminum, quia non præexigit terminum in hoc ſenſu, ſed potius conſtituitur per formalem oppoſitionem ad illum, undè ſtat optimè unam relationem eſſe rationem formalem terminandi aliam, & eſſe ſimul natura cum illa.

107 Sed falſum eſt noſtram ſententiam procedere ex inadvertentia præfatæ diſtinctionis, nam quando ab initio quæſtionem inſtituimus de termino relationis, ſermo fuit de ratione formali terminandi & hanc dicimus eſſe entitatem abſolutam, quia in ſimilitudine v. g. duorum alborum, ſicut albedo in uno extremo eſt ratio formalis fundandi eam, ita in alio eſt ratio formalis terminandi. Tum quia ille dicitur terminus formalis relationis, qui ſufficiens eſt ad ſpecificandam relationem, hoc enim eſt eſſe formaliter terminum relationis, ſed hoc totum habet entitas abſoluta alterius extremi, ergo. Dum quia illud dicitur formaliter terminus relationis, quod habet rationem ultimi, & finis, in quem tendit relatio, talis autem eſt albedo unius extremi, non autem ſimilitudo, quam fundat ad aliud.

Tum quia formalis, & per ſe terminus relationis ille dicitur, qui ſemper neceſſarius eſt ad terminandam relationem; talis autem eſt entitas abſoluta, non relatio, ut conſtat in relativis non mutuis, ubi in termino nulla intervenit relatio. Tandem diſtinctio hæc de termino relationis formali, & materiali in ſenſu, quo explicatur à Thomiſtis, eſt penitus fictitia, & ſolum excogitata videtur ad eludenda noſtra argumenta, ſemper enim Philoſophi docuerunt, relationes pendere ab extremis, & reſultare in fundamento poſito termino, & veriſimile non eſt ſemper locutos fuiſſe de termino materiali, nunquam de formali, quia loquebantur de illo, ad quem dicitur eſſe relatio, ſicut ad aliud, cum ergo hæc omnia dixerint de termino, ad quem eſt relatio, ut ad aliud, cenſendum eſt locutos eſſe de termino formali, & de hoc illa enunciaſſe, nec alium terminum agnoviſſe, qui ſit ſimul natura cum relatione, quam terminat.

108 Reſp. formalitatem termini in relativis non atttendi penes id, quod reſpicit relatio utcumque, ſed quod reſpicit, ut oppoſitum, non conſtituitur autem in tali eſſe præciſè per hoc, quod eſt ultimum, in quod relatio tendit, ſed per correlationem è regione oppoſitam illi, & ideò de ratione termini formalis relationis, ut ſic, eſt, quod ſit ei oppoſitus oppoſitione relativa. Contra. Tum quia ut demonſtrat ſecunda ratio allata pro concl. accidit termino relationis, ut terminus eſt, quod referatur, quia referri, & opponi eſt ad aliud tendere, aliudque reſpicere, terminare verò eſt reſpici, & ſiſtere tendentiam alterius ad ſeipſum. Tum quia in relativis non mutuis datur ex parte unius extremi vera relatio, quæ dicitur etiam ad aliud, quantum ſufficit ad eſſentiam relationis. & tamen illud aliud eſt ens abſolutum, non autem correlativum, vel oppoſitum. Tum quia concipi poteſt tota eſſentia relationis, etiamſi non concipiatur relatio in termino, ſi enim eſſet paternitas in Petro, & non reſultaret filiatio in Paulo genito ab ipſo, ſicut ait D. Th. 3. p. q. 35. quod datur in B. Virgine relatio realis maternitatis ad filium Chriſtum, & tamen non datur in Chriſto filiatio realis ad ipſam, dato hoc caſu adhuc paternitas non foret ens abſolutum, ſed relativum, quia non eſſet ad ſe, ſed ad aliud, undè de ratione entis relativi eſt, quod non in ſe ſiſtat, ſed ad aliud tendat, qualecumque ſit illud, ita quod non neceſſariò tendit ad aliud relativum. Tum tandem, quia ut dicemus in ſol. ad 2. in relationibus non eſt idem terminari, & opponi, vel ſaltem oppoſitio terminativa prorſus diſtincta eſt à relativa.

109 Reſp. proindè Auctores 3. ſent. concedendo munus terminandi non convenire relationi, ut ſic, quia interdum convenit abſoluto, ut in non mutuis, addunt tamen convenire relationi, ut mutua eſt, ubi enim ſunt relationes mutuæ, ibi ſicut eſt reſpectus mutuus, ita & mutua terminatio ſecundùm illam rationem reſpectus, nam talis relatio ex natura ſua exigit coexiſtentiam alteris relationis in termino: notat autem Jo: de S. Tho. quod una relatio mutua non dicitur formalis terminus alterius, ut mutua eſt, ideſt ejuſdem rationis cum illa, ſed ut oppoſita, oppoſitio enim conſtituit formaliter terminum. Contra, quia relatio non dicitur mutua per rationem terminandi, ſed per rationem referendi, quia utrumque extremum refertur ad aliud, ergo ut relatio dicatur mutua, neceſſe nõ eſt, quod ſit ratio terminandi, ſed ſatis eſt eſſe rationem referendi in utroque extremo, quod verum adhuc eſt, ſi abſolutum terminari ponatur. Accedit, quod ſi relationi convenit munus terminandi rationi iſtius differentiæ contrahentis, nempè mutuitatis, non amplius poterit competere abſoluto, quod eſt extra genus relationis, cujus oppoſitum Auctores iſti docent, ſicut eſſe riſibile, quia convenit animali ratione rationalitatis, utique nequit alteri competere extra genus animalis. Tandem ſemper obſtat illa ratio, quod terminare potius eſt munus abſoluti, quàm relationis, ſivè ſit mutua, ſivè non, quia terminare non eſt reſpicere aliud, ſed reſpici, non tendere ad aliud ſed ſiſtere tendentiam alterius ad ſeipſum.

Solvuntur Objectiones.

110 PRimò obiic. auct. Ariſt. in præd. relationis, ubi inter relativorum proprietates ponit, quod dicantur ad convertentiam, & declarans modum, quo fieri debet hæc convertentia, ait, fieri debere per relationes hinc indè, itaut circumſcriptis omnibus aliis à Domino, hoc ſolum relicto, quod Dominus eſt ſemper ſervus ad ipſum dicetur, ſi autem relinquantur alia omnia, & ſolùm preſcindatur, quod Dominus eſt, aufertur etiam relatio ſervi ad ipſum; ex quo ſic arguunt, ille eſt terminus formalis, & præciſus relationis, quo poſito ponitur, & quo ablato aufertur relatio ad ipſum, ſed poſita, vel ablata ratione Domini ponitur, vel aufertur relatio ſervi, ergo terminus formalis, & præciſus relationis eſt Dominus, ut dominus, ideſt relativum, ut relativum.

Reſp. & Ruvium, & alios Auctores 3. ſent. hoc argumento utentes teneri, & ipſos ad ejus ſolutionem, quia Ariſt. ibi loquitur univerſaliter de omnibus relativis, tam mutuis, quam non mutuis, recenſet enim etiam relativa tertii modi, & omnibus tribuit eam proprietatem, quod ad convenientiam dicantur; miſſis ergo aliorum ſolutionibus dicendum eſt cum Bargio in ſol. ad arg. Anglic. & Lichet. in ſol. ad 3. Sueſſan. non valere hanc conſeq. omnia relativa dicuntur ad convertentiam, ergo unum eſt terminus alterius, aliud enim eſt relativa ad convertentiam dici, aliud unum terminari ad alterum, convertentia enim non ſemper eſt realis, ſed multoties eſt rationis ex parte unius extremi, ut in relativis tertii modi, & fit cum unum relativum dicitur in ordine ad aliud ſub habitudine alicujus caſus, ut pater filii pater, filius patris filius ſimile ſimili ſimile, &c. terminatio verò ſemper eſt realis, quia hæc datur à parte rei nullo fingente intellectu; undè ad argum. in re deductum neg. min. in ſenſu ab Adverſariis prætenſo (quia ex alio capite, nimirum ex naturali eorum ſimultate, id concedi poſset) præciſa enim relatione dominii remanente fundamento, ſcilicet, poteſtate coercendi, jubendi, &c. adhuc maneret relatio ſervitutis, non tamen maneret reciprocatio, atque ita dominus, ut dominus, & univerſaliter relativum, ut relativum eſt terminus convertentiæ, & reciprocationis alterius relativi, at non terminus relationis, & hanc ſolutionem recipit quoq; Amic. cit. Dices Ariſt. non loqui ibi de termino relationis, ſed de correlativo, cum quo convertitur, & idem docet Baſſ. cit. art. 2.

111 Secundò, & eſt principale fundamentum oppoſitæ ſent. relativè, quatenus formaliter talia, exercent oppoſitionem relativam, ſed oppoſitio relativa eſſentialiter includit rationes referendi, & terminandi, ergo utrumque munus exercent relativa per relationes, major patet, quia relativa per ipſas relationes, & non per fundamenta abſoluta ſortiuntur formalem oppoſitionem, min. prob. quia oppoſitio mutua conſiſtit in hoc, quod relativa mutuo ſe reſpiciant, & relationes ſint rationes mutuo ſe reſpiciendi, ſed mutuò ſe reſpicere eſt quodlibet reſpicere aliud, & ab eo reſpici, quod eſt terminare relationem ejus, ergo in mutua oppoſitione per relationes facta utrumque includitur munus referendi, & terminandi. Nec valet dicere ipſum reſpicere utique per relationes ipſas exerceri, terminare autem exerceri per abſolutas entitates, in quibus illæ fundantur. Tum quia in relativè oppoſitis illud per ſe primò reſpicitur ab altero, quod per ſe primò illi opponitur, ſed quod hoc modo alteri opponitur, eſt correlativum formaliter, ut tale, ergo ut ſic reſpicitur, & conſequenter, ut ſic exercet munus terminandi, min. patet, prob. major, quia oppoſitum relativè, quatenus tale, illud per ſe primò reſpicit, quod è regione ſibi primo correſpondet, contraponitur, & adverſatur, non autem quod materialiter; & quaſi diſparatè ſe habet, ſed illud eſt correlativum, ut tale ergo ut ſic reſpicitur, & exercetur munus terminandi. Tum quia ſi relationes præſcindantur à fundamentis, ut paternitas, & filiatio, adhuc opponerentur, & ſeinvicem terminarent, ut relationes oppoſitas, ergo etiam munus terminandi exercent, ut relationes. Tum tandem, quia ſi relativè oppoſita formaliter, ut talia, ſolum exercent munus referendi, non verò terminandi, ſequitur oppoſitionem relativam non convenire relativis, ut talia ſunt formaliter, ſed tantum ratione fundamentorum.

Reſp. Barg. & Baſſol. cit. abſolutè negando relativum, ut tale, poſſe exercere munus terminandi, inquiunt enim eſſe nmninò diverſa referri, & terminari, & oppoſitionem, ac terminationem, quare ad arg. princ. neg. min. ad cujus prob. concedimus unam relationem oppoſitam aliam reſpicere, & ab ea viciſſim reſpici, hinc tamen non ſequitur illam terminare à qua reſpicitur, quia unum propriè terminare reſpectum alterius eſt ita ab eo reſpici, ut illud viciſſim non reſpiciat, quia ut ſepius inculcatum eſt, terminare non eſt tendere, nec ullo modo illud eſſentialiter includit, ſed eſſentialiter eſt ſiſtere tendentiam alterius ad ſeipſum, & ideò propriè eſt munus entitatis abſolutæ, quæ ut ſic ad aliud non tendit, undè bona eſt ſolutio inter arguendum data, ſi ita explicetur. Ad 1. impugnat. conceditur totum argum. ſed neg. ſub illata conſeq. quia non quicquid reſpicitur ab alio, dicitur illum reſpectum terminare propriè, ſed quando ita reſpicitur, ut non viciſſim reſpiciat illud, quod ſolùm convenit abſolutis. Ad 2. Barg. negat caſum, velut implicantem per locum intrinſecum, eo tamen per impoſſibile admiſſo, inquit Baſſol. quod tales relationes à fundamentis ſeparatæ eſſent utique oppoſitæ, eſſent mutuæ, & ſe invicem coexigerent, non tamen eſſent terminatæ, ſed terminabiles, undè paternitas eſſet ad filiationem, velut ad oppoſitum, non verò tamquam ad terminum. Ad 4. neg. conſeq. quia ad oppoſitionem relativam non exigitur eſſentialiter munus terminandi, ſed ſufficit, ut ſic oppoſita ſeinvicem è regione reſpiciant.

112 Dices relatio includit oppoſitionem cum ſuo termino, ut conſtat ex poſtpręd. c. de oppoſitis, ubi Ariſt. definiens relativè oppoſita inquit, *quæcumque ut relativa dicuntur ea ipſa, quæ ſunt oppoſitorum dicuntur, aut quomodolibet aliter ad ea*, at oppoſitio relativa non tendit ad abſolutum, ſed ad correlativum, ergo &c. Barg. loc. cit. negat Mai. ad prob. ait, vel non valere hanc conſeq. relativa dicuntur ad ſua oppoſita, ergo terminantur ad ea, vel ibi capi oppoſitum pro fundamento, non pro formali; Tamen admiſsa majori poteſt negari minor, quia oppoſitio relativa duplex eſt; una eſt formalis, & eſt, quæ verſatur inter relationem unius extremi, & alteram correſpondentem in alio extremo, ſeu inter relativum, & correlativum ejus, & reperitur tantum in relationibus mutuis; altera dici ſolet terminativa, quia nimirum verſatur inter relationem, & terminum ejus, cum enim relatio nequeat eſſe ejuſdem ad ſeipſum, neceſſariò debet eſſe ad aliud à ſe diſtinctum, atque adeo hac ratione inter ſe pugnant, & hæc oppoſitio eſt intrinſeca omni relationi; Et immeritò Jo: de S. Th. cit. hanc oppoſitionem inficiatur, quaſi extraneam ab illis quatuor ſpeciebus oppoſitionis ab Ariſt. aſſignatis c. de oppoſitis, nam verè, & propriè eſt oppoſitio relativa, cum enim oppoſita dicantur, quæ in eodem repugnant reſpectu ejuſdem, ubicumque reperitur hæc repugnantia, ponitur oppoſitio, quando igitur hęc repugnantia reperitur inter ea, quæ ſe non reſpiciunt, ut inter calorem, & frigus, formam, & privationem, vel negationem, conſtituit oppoſitionem contrariam, privativam, & contradictoriam, quando autem verſatur inter ea, quorum unum reſpicit aliud, conſtituit relativam, talis autem eſt repugnantia relationis cum ſuo termino, & ideò propriè eſt

relativa oppoſitio ; & ex hac doctrina de oppoſitione relativa,quam paſſim admittunt Recentiores, præſertim Suar. & Amic. cit. adhuc magis enervatur fundamentum allatum Thomiſt. cujus vis tota in hoc erat, quod relatio includeret oppoſitionem relativam cum termino, & quod oppoſitio relativa verſaretur ſolùm inter relativum, & correlativum, undè ſtatim deducebant correlativum eſſe terminum relationis; conſtat autem minorem non eſſe univerſaliter veram.

113 Tertiò relationes divinæ reſpiciunt formaliter ſuos terminos quoad relationes mutuas oppoſitas, pater enim refertur,& terminatur ad filium, ut ſic, & non ad aliquod abſolutum, tamquam ad terminum realiter diſtinctum, ergo idem erit de relationibus creatis. Conf. quia etiam in creatis relationes tranſcendentales terminantur ad correlativum formaliter, ut patet de materia, & forma inter ſe relatis, & actu, & potentia, quæ inter ſe referuntur ſecundùm propriam eſſentiam, ergo etiam relationes prædicamentales, quia rationes, quę de his concludunt, videntur quoque de illis concludere.

Reſp. Mair.cit.negat majorem,& conatur oſtendere,quod etiam relationes divinæ terminantur ad eſſentiam, at non ſatis explicat, quomodo poſſit eſſentia verè conſtitui terminus divinarum relationum, cùm non ſit ab eis realiter diſtincta, Baſſol. inquit, quod ſicut filius in creatis eſt terminus *Quod* relationis paternitatis,eſtò terminus *Quo* ſit entitas ejus abſoluta ſic etiam in divinis, undè videtur velle, quod inter relationem, & ejus terminum *Quod* requiratur realis diſtinctio, non autem ſemper inter eam, & ejus terminum *Quo*, in quam recidit ſolutio Fabri cit. c. 4. Præſtat tamen dicere cum Bargio, quod ſi tenetur perſonas divinas per abſoluta conſtitui, debet negari antecedens, at tenendo communem viam, debet negari conſeq. quia ibi relatio conſtituit ſuppoſitum in eſſe perſonæ ab alia realiter diſtinctæ nec ante relationem intelligitur in ratione perſonæ diſtinctæ, aut habet aliquid, quod terminet relationem perſonalem; non ſic eſt in creaturis, ubi prius intelligitur res abſoluta ſecundùm entitatem ſuam, ſecundùm quam terminare poteſt relationem alterius extremi; quam ſolutionem recipiunt Recentiores omnes.

114 At conantur evertere Complut.hanc reſponſionem loc. cit. ubi probare contendunt, quod relationes divinas terminari ad relativum oriatur ex ipſa formaliſſima ratione relationis, non autem ex eo, quod ſint infinitæ ſubſiſtentes,& conſtitutivæ perſonarum, quia inquiunt omnia diſcrimina reperta inter relationes divinas, & creatas oriri ex *eſſe in*, creatæ enim ſunt in ſubjecto, non divinæ, creatæ accidentia ſunt, non illæ, non autem ex *eſſe ad*, at relatio in ſua formalitate conſtituitur per *eſſe ad*, non verò per *eſſe in*, quod ad eam omninò materialiter ſe habet,cum igitur quoad *eſſe ad* omninò conveniant createę, & divinę,ſi iſtę ſunt ad terminum relativum, etiam, & illę. Verùm conſtat ex dictis q. 3. hujus doctrinæ falſitas, nam *eſſe in* velut in fundamento ſpectat ad formalitatem relationis, non minus, quam *eſſe ad*, & quando etiam hoc concederemus,negabimus adhuc relationes divinas, & creatas omninò convenire *quoad eſſe ad*, qui enim divinæ ſunt perſonarum conſtitutivæ,quæ in nullo abſoluto diſtinguuntur, ideò relationes ad abſolutum non terminantur,è contra verò res ſe habet in creatis; undè potius dicendum eſt relationem ut ſic tendere in abſolutum,ut in terminum,ei tamen accidere, quatenus infinita,& ſubſiſtens,quod tendat in relativum. Ad Conf. qui tenent relationes tranſcendentales eſſentiales eſſe rebus abſolutis, concedunt aſſumptum ,ſed negant conſeq.at nos dicentes etiam relationes tranſcendentes eſſe ſuperadditas, ſaltem formaliter, rebus abſolutis, nec eſſe idem cum ipſis,niſi realiter poſſumus ſervata proportione, paritatem concedere, & ita videtur ſentire Doct.cit.lit.F. dum docet actum terminare relationem potentię ſub ratione abſoluta, quæ in ipſo actu ſaltim formaliter diſtinguitur à relativa; & hæc ſolutio eſt magis expedita, quia nobis non incumbit onus oſtendendi, quomodo rationes allatæ concludant de prædicamentalibus, non autem tranſcendentalibus,ſicut incumbit præfatis Auctoribus qui valdè in hoc laborant.

115 Quartò ſi relatio non habet pro termino aliam relationem, ſequitur relativa non eſſe ſimul natura, & cognitione,contra Ariſt. & eorum naturalem conditionem, Prob.aſſumptum, tum quia paternitas terminatur ad filium,non ut relativum eſt, ſed ut abſolutũ, & ſubſtantia genita, ut ſic autem eſt prior filiatione; ergo paternitas eſt prior filiatione; tum quia relatio, ut relatio ſolum pendet à fundamento, & termino in eſſe, & in cognoſci, ergo ſi terminus non eſt relatio oppoſita, non poſtulat illam in eodem inſtanti, nec pendet ab illa in ſua cognitione, atque ideò non ſunt ſimul natura, & cognitione,

Reſp.neg. conſeq. ad 1. prob. iterùm neg. conſeq. quia ut ait Doct. cit. ſub G.tam ſubſtantia generans patris, quam genita filii precedunt relationes paternitatis,& filiationis prioritate naturæ,& in ſecundo ſigno naturæ ambę ſimul reſultant per indiviſibilem concomitantiam,undè paternitas non terminatur ad ſubſtantiam filii, que ſit ſimul natura cum ipſa,ut videtur ſupponere argumentum. Ad alteram prob. neg.etiam conſeq.ob eandem rationem, quia quantum ad eſſe illam neceſſario coexigit, cum in ſecundo ſigno naturæ reſultent ambæ poſitis extremis; poſſunt etiam dici ſimul cognitione, quia re vera cognitio unius ſit neceſſaria ad cognitionem alterius, nam ut benè probat argumentum, & res manifeſta eſt in relativis non mutuis,ſufficit cognoſcere abſolutum, ad quod terminatur, ſed quia cum fundamentum,& terminus ſint cauſę merè naturales,ſicut ipſis poſitis neceſſariò cauſantur relationes in eſſe, ita etiam ambo extrema cauſant neceſſario in eodem ſigno cognitionem earum, ut docet Lich. cit. in ſol. ad 2. & 3. Sveſs. aliter reſpondet Baſſol. ſed allata eſt ſufficiens.

116 At dices ſi una relatio non pendet ab alia, vel ad aliam,tanquam ad terminum,non eſt undè oriatur neceſſitas,ut poſita una,ponatur alia, tum quia ex ipſa ratione *ad* attenditur ſimultas earum; tum quia ſatis eſt ad poſitionem relationis poni fundamentum, & ejus terminum neceſſarium. Rurſus ſi ad cognitionem relationis cognoſci debet abſolutum, ad quod terminatur, non poterit cognoſci dependentia creaturę à Deo,niſi cognoſceretur Deus ſecundùm ejus eſſe abſolutum. Reſp.neg.conſeq.nam ſimultas naturæ inter relationes mutuas non oritur ex eo, quod una ordinetur ad aliam, ſed ex neceſſaria connexione inter illas, hæc autem attendi debet ex concomitantia cauſarum concurrentium ad utramque relationem, ex quibus neceſſario reſultant relationes; neque illa concomitantia eſt accidentalis omninò, ſed per ſe, quatenus eadem ſunt extrema, ex quibus reſultant relationes, licet diverſo modo, extremum enim quod reſpectu unius concurrit, ut fundamentum, reſpectu alterius concurrit, ut terminus. Ad aliud conceditur conſeq. & ideò fatemur non poſſe naturaliter cognoſci diſtinctè à nobis relationem dependentiæ creaturæ ad Deum, ut Doctor innuit q.1.Prolog.& ibi fusè Lichet.poteſt tamen cognoſci utcumque,ſicut etiam confusè attingere poſſumus perfectionem abſolutam omnipotentiæ Dei, hinc tamen non ſequitur Deum poni debere in definitione creaturæ, quia relatio dependentiæ non eſt de ejus intrinſeca ratione, & quidditativa ex dictis q. 1.

Demum arg. Tum 1.quia tunc pater non diceretur ad filium, nec duplum ad dimidium, ut dimidium eſt. Tum 2.quia omnia relativa eſſent tertii modi,quia omnia terminarentur ad abſolutum in altero extremo. Tum 3. terminus debet eſſe ejuſdem generis, cum eo, quod terminat,ut patet de ſubſiſtentia, quæ eſt terminus ſubſtantiæ, & indiviſibilibus, quę terminant quantitatem, ergo terminus relationis nequit eſſe abſolutum. Tum tandem, quia relativum debet definiri per ſuum terminum 6. Top. 2. at definiri debet per ſuum correlativum ex eod. 6. Topic. ubi ait Ariſt. duplum ſine dimidio non definiri, & ex Prædicam. ad aliquid, ubi ait cognoſcentem definitè unum relativorum cognoſcere, & reliquum, & ex Porph.cap.de ſpecie dicente in utroque rationibus oportere utriſque uti, ergo &c.

117 Reſp.ex Barg.cit.eſt,utique patrem dici ad filium,duplum ad dimidium reduplicativè ut ſic; quia ſub nomine relativo fieri debet convertentia, & reciprocatio relativorum, non tamen terminatur pater ad filium,duplum ad dimidium,niſi ſpecificativè, ideſt ad id, *Quod* eſt filius, & dimidium, vel ſi placet, dicas cum Baſſol. quem ſequitur Faber, filium,& dimidium,& univerſaliter conſtitutum ex abſoluto, & relatione eſſe terminum *Quod* relationis, abſolutum verò eſſe terminum *Quo*; Vel ut in ipſa 2. concluſ. innuimus, dicas ipſam relationem eſſe terminum concomitantem, non tamen per ſe neceſſarium,ut terminus primarius terminet,quia ſine ipſo poteſt abſolutè fieri terminatio, ut conſtat in relativis non mutuis. Ad 2. neg.conſeq.cum Lich.loc.cit.non enim differunt relativa tertii modi ab aliis, quia hæc terminentur ad abſolutum, non alia, ſed quia abſolutum,ad quod terminatur, non refertur realiter ad ſuum correlativum,ut expreſsè inquit Ariſt.5.Met.ad 3.Zerb.c. abſolutè negat aſſumptum, quia re vera terminus non ſpectet ad prædic. rei terminatę,niſi reductivè,ut conſtat ex ipſis exemplis in arg.adductis, ſic ergo dicendum in propoſito de termino relationis, nec inconvenit terminum directè pertinere ad aliud prędic. & reductivè ſolùm ad prædicam. relationis, & per illum relationem definiri, quia talis definitio dicitur eſſe per additamentum, ut diximus quæſ. 3. Ad 4. potius eſt ad oppoſitum, quia ut ſuprà diximus ex Scot. in ult. ratione pro 2.concl. & magis infra declarabimus, melius definiuntur relativa per fundam. ſui correlativi, quam per ipſum correlativum formaliter, undè ſi quando Ariſt. & Porph. ajunt relativi definiri debęre per correlativum,explicari debent fundamentaliter.

QUÆSTIO VII.

Ubi conſideratur relatio ex parte utriuſque extremi quoad eorum diſtinctionem ab invicem.

118 DUplex occurrit difficultas examinanda in hac q.prima eſt, an requiratur diſtinctio in re inter fundamentum, & terminum, quæ dicuntur extrema relationis, & quanta eſſe debeat, quidam pauci dixerunt nullam diſtinctionem eſſe neceſſariam, quod probant ex relatione identitatis ad ſeipſum, quæ realiſſima videtur, quia tam propriè, & à parte rei ſine fictione intellectus eſt aliquod ens idem ſibi,ſicut eſt diverſum ab alio,vel ſimile alteri. Alii dixerũt debere utique terminum,& fundamentum ex natura rei formaliter diſtingui,non tamen ſemper realiter,quia ejuſdem ad ſeipſum poteſt eſſe relatio realis ſub diverſis formalitatibus conſideratum, ut v.gr. cum idem movet ſeipſum, ut voluntas producendo in ſe volitionem, vel grave diſcenſum, tunc enim voluntas in ratione moventis realiter refertur ad ſeipſam, ut motam,ita Baſſol.1.d.30.qu. 1. ab initio, ubi inquit, quod licèt relationes cauſantis, & cauſati, producentis, & producti requirant diſtinctionem realem inter extrema, quia nihil poteſt ſeipſum cauſare, vel producere, id tamen neceſſarium non eſt in relationibus activi ad paſſivum,moventis ad motum, quia inter movens, & motum, agens,& patiens eſt relatio realis, & tamen voluntas agit in ſe cauſando actum ſuum, ita quod ipſa eſt agens, & patiens, movens, & mota, idem docuit Gregor.1.d.28.q.2.& videtur mens Scoti 1.d.2.qu.7.& 2.d.2.q.10.& d.25.q.un. ſub I. ubi triplex diſtinguit genus relationum, primum eſt earum,quæ dicunt dependentiam eſſentialem, ut relatio cauſati ad cauſam, ſecundum eſt earum, quæ dicunt ſolam originationem unius ab alio præſcindendo à dependentia, ut ſunt divinæ productiones, tertium tandem eſt earum, quæ dicunt ſolam dependentiam accidentalem, ut relationes activi, & paſſivi, moventis, & moti, & relationes primi generis, inquit, repugnare in eadem natura, & ſuppoſito, relationes ſecundi repugnare in eodem ſuppoſito,non natura, relationes tamen tertii generis nec etiam in eodem ſuppoſito repugnare, quia idem poteſt in ſeipſo perfectionem accidentalem cauſare; undè poſteà inferius in ſol.princ.ait, quod voluntas inquantum potentia activa, quæ poteſt elicere ſuam volitionem eſt alia formalis ratio à potentia, vel ratione recipiendi ſuam volitionem ipſam perficientem, & cum dicitur, quod potentia activa eſt potentia tranſmutandi aliud inquantum aliud, inquit Doctor, quod ly *inquantum aliud reduplicat formalem rationem aliam, ſolum quando movens, & motum ſunt indiſtincta ſubjecto, ſed quando ſunt diſtincta ſubjecto, reduplicat rem aliam*, quibus verbis manifeſtè ſignificat ſufficere diſtinctionem ex natura rei formalem inter extrema relationis activi,& paſſivi,moventis,& moti, quæ utiq; eſt relatio realis,idq; defendunt Formaliſtæ illi; qui docent diſtinctionem ex natura rei formalem præſeferre in re relationem poſitivam actualem, ut Vallo p.2.form.art.2.in fine.

119 Dicendum tamen eſt, relationem realem (propriè de ipſa loquendo) petere extrema realiter diſtincta, ita Doctor 1.d.31. & quol.6. ubi enumeras conditiones ad relationem realem requiſitas, hanc enumerat ut præcipuam, & eſt communis opin.Thomiſt.& Scotiſt.quam docet P.Faber 5.Met.diſp.22.c.3.Barg.1.d.5.q. Verſ. *Ad hoc adducuntur*, Lich.2.d.26.q.un.& alii paſſim, & probatur, quia per hoc probat Ariſtot.4.Met identitatem ejuſdem ad ſeipſum non eſſe relationem realem, quia relatio realis inter duo verſatur, idem autem, non eſt duo realiter, undè idem ad ſeipſum tantum ratione refertur idem ſibi ipſi comparando, ac ſi eſſent duo extrema; dicitur autem quodcumque ens idem ſibi ſine ulla fictione intellectus, non quia illa identitas dicat aliquam relationem realem ejuſdem ad ſeipſum, ſed quatenus dicit negationem diſtinctionis realis, quæ negatio eſt realis ſuo modo. Deindè, vel terminus relationis realis eſt oppoſita correlatio, vel abſolutum, in quo illa fundatur quodcumque dicatur, ſemper concluditur realis diſtinctio fundamenti à termino, quia extrema nata ſunt fundare relationes oppoſitas. Nec ſufficit dicere ad hanc oppoſitionem relativam, quæ ſemper verſatur inter extrema relationis, ſufficere diſtinctionem ex natura rei formalem inter illa. Nam ex relativa oppoſitione inter divinas perſonas non benè colligerent Theologi cum SS. Patribus realem diſtinſtionem inter illas, & præſertim cum hìc ſit ſermo de relatione prædicam. quæ eſt verum accidens, non videtur poſſe inter formalitates ipſas cadere, quia formalitas non eſt ſufficiens ſubjectum immediatum phyſici accidentis, quod ſolum ſubjectatur in re phyſica.

120 Neque Doctor loc.cit.oppoſitum docuit, ſed ſuppoſita communi doctrina de diſtinctione reali extremorum relationis, ſolum docere voluit, non eſſe neceſſariam æqualem in omnibus, ſed juxta naturam ipſarum relationum, nam ſi important ſimplicem originationem, petunt realem diſtinctionem, tantum ſuppoſitorum, ſi ulterius importat dependentiam eſſentialem, petunt realem diſtinctionem non tantum ſuppoſitorum, ſed etiam naturam; ſi verò importent ſolam dependentiam accidentalem, neutram requirunt, quia idem poteſt à ſeipſo accidentaliter dependere cauſando in ſeipſo aliquam perfectionem accidentalem, undè non idcircò in tali caſu excludit Doctor realem diſtinctionem quamcumque inter extrema relationis realis, ſed tantùm ſuppoſitalem, & ſic in eo caſu, vel neganda eſt relatio realis inter movens, & motum, & admittenda ſolum inter movens, & effectum de novo productum in moto, ut ait Bargius loc.cit.& ſeq.Cavell.diſp.3.de anim.ſect.13. num.10. vel ſi concedatur etiam inter movens, & motum, tunc dicendum idem, ut non habens aliquam formam realem diſtingui realiter accidentaliter à ſeipſo, ut illam habet, ut ait Lichet.citat. 2. d. 25. quod innuit Doctor ibid. in ſol. ad argum. princ. dum ait, quod *inquantum medicus eſt ſanans, eſt aliud à ſe ipſo inquantum ſanatur*, dum autem ibi ſubdit,quod ly *inquantum aliud*,reduplicat rationem formalem aliam, non verò aliam rem, per hoc non intendit excludere inter movens,& motum omnem diſtinctionẽ realẽ, quando idem movet ſeipſum, ſed tantum diſtinctionem realem ſuppoſitorum, quod ſi in tali caſu intẽdit excludere ab ipſis omnem realẽ diſtinctionem, & ſolam formalem aſtruere, tunc negabimus inter movens, & motum realem relationem verſari, quam ibi non exprimit Doctor inter ea verſari.

121 Hinc igitur concludimus realiter diſtingui debere extrema relationis propriè dictæ, quod ideò addimus, quia ſi relatio realis minus propriè ſumeretur, pro ea, ſcilicet, quæ non eſt penitus rationis, & pro quocumque ordine inter aliqua quomodocumque ex natura rei reperto,qui tamen non importet verum accidens,ita concedi poteſt relationem realem non petere extrema realiter diſtincta, & lis jam foret de ſolo nomine; in quo etiam ſenſu concedi poteſt diſtinctionem formalem importare realem relationem inter formalitates ex natura rei diſtinctas, non tamen propriè loquendo de relatione reali, ut diximus diſp.1.q.5.art.2.cum pluribus Scotiſtis, ſic enim ſolùm dicit negationem formalis identitatis.

Minimè verò neceſſarium arbitramur,quod volunt aliqui,& ſumpſerunt à Sonc.5. Met. qu.29.tantam debere eſſe hujuſmodi realem diſtinctionem,ut ſit inter entia determinata, quæ non ſe habeant,ut totum,& pars,quod ideò dixerunt,ut evitarent infinitam propemodum multitudinem relationum partium proportionalium in continuo, ſed ſanè nullam videmus neceſſitatem iſtius limitationis, nec numerus relationum inter partes continui proportionales majorem habet difficultatem, quam numerus ipſarum partium, unde quod dicitur de multitudine ipſarum partium, hoc idem dicendum erit de relationibus ipſarum adinvicem.

122 Altera difficultas inter Scotiſtas,& Thomiſt.eſt;an ratio fundandi debeat eſſe plurificata in extremis, ut illa dicantur realiter inter ſe referri ſecundùm illam, ut v.g.an ut Petrus dicatur realiter ſimilis Paulo, debeat albedo, quæ eſt ratio fundandi talem relationem, eſſe in illis extremis geminata. Aſſirmant Thomiſtæ paſſim cum D.Th.1.p.q.42.art.1.ubi ob hanc rationem negat ęqualitatem, quæ eſt inter divinas perſonas, eſſe relationem realem, quia fundatur in eſſentia,quæ eſt eadem in tribus,undè Cajet.ibidem, Bannes, Molina, & alii inferunt conſequenter,quòd ſi una, & eadem albedo numero poneretur in duobus ſubjectis, ibi non eſſe ſimilitudinem realem, ſed rationis, & hæc etiam eſt communis ſententia. Neothericorum in Log.& Metaph.

Dicendum tamen eſt,hanc non eſſe conditionem neceſſariò requiſitam ad relationem realem, undè ſi eadem albedo numero eſſet in duobus ſubjectis, adhuc inter illa foret realis ſimilitudo. Ita Doct. ex profeſſo 1.d.31.q.un.& quol.6. per totum, ubi hac ratione tenet è contra æqualitatem, & ſimilitudinem in divinis eſſe reales relationes, ſequuntur omnes ejus diſcipuli ibidem Faber in 1. diſp.47. Rada 1.p.controv.26.art.3. Vulpes 3.tom.1.p.diſp.68.art.2. Bonetus in hoc prædic.& alii paſſim,eſto deviet Baſſol.1.d.31.q.1. art. 4. & quia Doctor probat aſſertum rationibus Theologicis,non tantum ex ipſo Metaphyſicas deducemus; probatur itaque. Tum quia ad relationem realem tres illæ ſufficiunt conditiones frequenter inculcatæ, quod extrema ſint realia, quod ſint realiter diſtincta, & quod oriatur ex natura extremorum citrà opus intellectus, at ita res ſe haberet, ſi eadem numero albedo eſſet in Petro, & Paulo,quia hæc forent duo ſimilia nullo cogitante intellectu,& realia, ac realiter diſtincta, ut patet, ergo &c. Tum quia æqualitas, & ſimilitudo fundantur ſuper unitatem quantitatis,aut qualitatis in diſtinctis extremis, ergo quanto major, ac verior eſt unitas aliquorum duorum in communi ratione fundandi, tanto major, ac verior æqualitas, vel ſimilitudo erit inter illa;undè magis ſimilia ſunt duo alba,quia conveniunt in una ratione fundandi ſpecifica, quàm album, & nigrum, quę conveniunt in generica;ergo ſi aliqua duo extrema convenirent in una ratione fundandi numerica,ſicut hæc eſt unitas omnium major, ita & relatio eſſet vera, & realiſſima. Tum tandem, quia ut ait Rada, ſanè eſt res miranda, quod duo alba eamdem albedinem ſpecie habentia ſint invicem ſimilia ſimilitudine reali, & quod ſi illa haberent eamdem numero albedinem, eſſent quidem ſimilia nullo conſiderante intellectu, non tamen ſimilitudine reali, ſed rationis, certè hoc album formaliter eſſet illi alteri ſimile,nec poſſet non oriri ſimilitudo inter illa extrema ex natura rei, ergo eſſet vera ſimilitudo realis.

123 Reſpondent omnes ex Cajet.citat. præter illas tres conditiones,requiri etiam aliam,quod ratio fundandi,ſeu fundamentum proximum ſit in ipſis extremis plurificatum,ut v.g.alia ſit albedo in Petro, alia in Paulo;ratio eorum eſt, quia fundamenta proxima ſunt, quæ primò referuntur, remota verò, ſeu ſubjecta mediantibus illis, ut albedo in Petro, & albedo in Paulo ſunt primò ſimiles,Petrus autem, & Paulus mediantibus illis; imò inquiunt hanc conditionem includi in illis tribus, dum enim dicitur extrema relationis debere eſſe diſtincta,hoc certè non debet tantum intelligi de extremis materialibus, & remotis, ut ſunt Petrus, & Paulus in ſimilitudine,ſed præſertim de proximis, & formalibus,hæc enim ſunt, quę primò referuntur; & rurſus cum dicitur relationem debere oriri ex natura extremorum, utique debet intelligi de extremis ipſis formalibus, quia ut de ſe conſtat,inter Petrum,& Paulum non oritur ſimilitudo ex natura ipſorum in ſe, ſed ex natura albedinum eis inherentium; hinc poſteà dicunt ad alia argumenta, quod poſita eadem numero albedine in Petro,& Paulo,eſſent utique verè,& realiter ſimilia ratione fundamenti realis, non tamen ratione denominationis relativæ,quia hæc eſſet rationis,quo etiam ſenſu quodlibet ens dicitur eſſe idem ſibi realiter citrà quodcumque opus intellectus.

124 Hæc tamen reſponſio,in qua fundantur unicè oppoſita ſententia,labilis eſt,& fluxa, ſiquidem innititur ei,quod de facto contingit in fundandis relationibus, & hoc aſſumit ut conditionem per ſe neceſſariam ad relationem realem, ex quo capite irrepſit tota Adverſariorum deceptio; verum quidem eſt, ita de facto in creatis contingere, quòd ratio fundandi eſt plurificata in extremis, ut v. g. albedo in duobus albis, & ideò albedines ſunt fundamenta proxima, quæ primò referuntur per ſimilitudinem,& rationem ipſarum Petrus,& Paulus: at hoc totum eſt per accidens ad realitatem relationis, procedit enim ex hoc, quod non eſt poſſibile in creaturis reperire extrema, quæ ſint realiter diſtincta, & quod ratio fundandi in eis ſit una numero,ex quo etiam fit conſequenter, ut in creatis ratio fundandi ſit in extremis geminata, at quantum eſt ex parte relationis hoc totum eſt per accidens, quia relationes, primi modi præſertim, exigunt unitatem in ratione fundandi 5.Met.tex.20.non diſtinctionem, vel pluralitatem, imò ut ait Doctor quol. 6. §.*Iſtarum quatuor rationum*, in divinis relationes ipſæ originis, quæ ad ſecundùm mo-